

Universitatea de Stat
„Alec Russo” din Bălți

Laboratorul
de Studii europene,
Sociologie aplicativă
și Politici regionale

RAPORT

STUDIUL SOCIOLOGIC

privind

Capacitatea Administrației Publice Locale din Regiunea de Dezvoltare Nord de a planifica, atrage și gestiona investiții în domeniul priorităților Strategiei de Dezvoltare Regională Nord și Eficiență energetică

Executorul studiului:

Laboratorul de Studii europene, Sociologie aplicativă și Politici regionale.
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Republica Moldova MD 3100 mun. Bălți str, Pușkin 38.
Tel. +373 (231) 52430.

1. Neagu Gheorghe, dr., Expertizarea sociologică
conf. univ.
2. Cojocaru Igor, dr., Coordonarea proiectului și efectuarea studiului
lector sup.
3. Chilaru Tatiana, M.A. Colectarea de date și organizarea activității operatorilor,
procesarea datelor în l.română
4. Jacota-Dragan Olga, Colectarea de date și organizarea activității operatorilor,
masteranda procesarea datelor în l.română
5. Buzinschi Ion, drd. Operarea tehnică și procesarea datelor în l.rusă
lector universitar

CONȚINUTUL RAPORTULUI

1. EXPUNEREA DE MOTIVE	4
1.1 SCURTA DESCRIERE A PROIECTULUI	4
1.2 METODOLOGIE	7
2. REZULTATELE SONDAJULUI SOCIOLOGIC	8
2.1 CARACTERISTICI ALE RESPONDENȚILOR	8
2.2 UNELE CONSIDERENTE FORMULATE ÎN BAZA ANALIZEI DATELOR CANTITATIVE ALE SONDAJULUI REALIZAT ÎN MEDIUL OAMENILOR DE RIND	10
2.3 REPREZENTARE GRAFICĂ A REZULTATELOR	23
3 REZULTATELE INTERVIULUI STRUCTURAT	37
3.1 REPREZENTARE GRAFICĂ ȘI DESCRIPTIVĂ A REZULTATELOR INTERVIULUI STRUCTURAT	37
4. ANALIA ACTIVITĂȚII DECIZIONALE A CONSILIILOR RAIONALE DIN REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD	45
5. CONCLUZII	50

1. EXPUNEREA DE MOTIVE

1.1 SCURTA DESCRIERE A PROIECTULUI

Studiul dat a fost realizat în cadrul proiectului *”Capacitatea Administrației Publice Locale din Regiunea de Dezvoltare Nord de a planifica, atrage și gestiona investiții în domeniul priorităților Strategiei de Dezvoltare Regională Nord și Eficiență energetică”*

Informație succintă despre proiect:

Obiective:

Obiectivul general. Identificarea capacităților APL din Regiunea de Dezvoltare Nord (RDN) de planificare, de atragere și gestionare a investițiilor în domeniul priorităților Strategiei de Dezvoltare Regională Nord (*reabilitarea infrastructurii fizice, susținere la dezvoltarea sectorului privat și pieței forței de muncă, îmbunătățirea mediului ambiant pentru a fi mai atractivi pentru turiști*).

Obiectivele specifice:

- Identificarea capacității APL implementării politicilor și programelor naționale de dezvoltare regională;
- Identificarea gradului de participare a mai multor actori locali în procesul de planificare, implementare, monitorizare și

evaluare a politicilor publice de dezvoltare;

- Identificarea nivelului de colaborare intercomunitară privind elaborarea planurilor/strategiilor de dezvoltare locale/intercomunitare/raionale;
- Identificarea capacității APL de planificare și gestionare a investițiilor în localitate;
- Identificarea gradului de pregătire a APL în atragerea investițiilor inclusiv și celor străine.
- Identificarea capacităților APL - lor din RDN în planificarea strategică și în vederea absorbției de fonduri pentru dezvoltare;
- Identificarea capacității de atragere a parteneriatelor în scopul dezvoltării regiunii precum și promovarea parteneriatului public-privat în RDN;
- Identificarea capacității de promovare a proiectelor de interes local, regional și interregional;

Relevanța și impactul regional al proiectului

Relevanța proiectului în raport cu obiectivele, prioritățile, sectoarele și măsurile apelului de propuneri de proiecte

Proiectul de cercetare sociologică este realizat în baza priorităților SDR Nord. Datele obținute în urma cercetării vor servi drept bază pentru actualizarea Strategiei de Dezvoltare, pentru planificarea mai eficientă a dezvoltării regiunilor prin atragerea investițiilor, inclusiv și a celor străine cu scopul de a omogeniza discrepanțele din UAT.

Nevoile/ necesitățile și dificultățile atestate în regiunea și sectorul respectiv

Planificarea strategică a RDN reprezintă un element determinant în dezvoltarea eficientă și durabilă a regiunii, este procesul de stabilire a obiectivelor și a măsurilor de realizare a acestora, este mecanismul de armonizare a resurselor umane cu cele materiale, instrumentul efectiv de identificare a oportunităților și prevenire a riscurilor. De aceea, principalele activități ale studiului sociologic și anume datele obținute în urma acestuia sunt orientate spre actualizarea documentelor de planificare regională, în scopul realizării unei legături sintetice între programele operaționale sectoriale naționale și integrarea lor în planurile și programele regionale.

Utilitatea proiectului și ale activităților propuse pentru satisfacerea nevoilor/ necesităților și depășirea dificultăților vizate

Avantajul principal al proiectului dat constă în stabilirea gradului și capacității reale al UAT de a planifica,

atrage și a gestiona investiții, precum și a capacității implementării politicilor și programelor naționale de dezvoltare regională, a gradului de participare a mai multor actori locali în acest proces cu scopul de a satisface nevoile populației acestor localități. În situația când sunt cunoscute toate problemele cu care se confruntă localitatea, sursele financiare vor fi investite în domenii prioritare, astfel încât vor fi depășite dificultățile ce apar din cauza acestor probleme cu scopul de a ridica nivelul calității vieții, mai ales în așa poli de dezvoltare ca Bălți, Soroca, Edineț, ceea ce va influența pozitiv și asupra altor localități.

Studiul va servi drept bază în actualizarea/elaborarea politicilor de dezvoltare atât regionale, cât și locale.

Laboratorul de Studii Europene, Sociologie aplicativă și Politici Regionale, entitate de cercetare și de activități didactice în cadrul Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți, a implicat un grup de studenți care studiază diferite dimensiuni ale administrației publice și, concomitent, au fost familiarizați cu metodologia sociologică, în calitate de voluntari în procesul de colectare a datelor în vederea unei mai bune cunoașteri a realității sociale și consolidării legăturii dintre teorie și practică în procesul formării lor profesionale. Totodată, prin antrenarea în procesul de investigație a unui număr de colaboratori științifici universitari, contribuim la racordare potențialului mediului academic universitar la nevoile administrației publice locale.

Grupurile/ entitățile beneficiază (direct sau indirect) de rezultatele proiectului.

Beneficiarul direct al proiectului este Agenția de Dezvoltare Regională Nord, printre beneficiarii indirecti putem menționa pe: Autoritățile Publice Locale I, II (primari, secretari ai consiliilor locale, contabili-șefi ai APL, consilieri locali); societatea civilă (lideri ai grupurilor de inițiativă, ONG-urilor din localitate, membri ai comunității);

directorii instituțiilor publice din localitate; antreprenorii din localitate.

Beneficiarul final al proiectului este Regiunea de Dezvoltare Nord.

Selectarea autorităților publice locale, directorii instituțiilor publice din localitate ca entități care vor beneficia de rezultatele proiectului reiese din faptul că aceștia sunt implicați direct în procesul de elaborare a politicilor publice, astfel încât rezultatele obținute în baza proiectului vor fi folosite la elaborarea politicilor/planurilor de acțiuni ai UAT.

1.2 METODOLOGIE

Participanții proiectului sunt: Autoritățile Publice Locale I, II (primari, secretari ai consiliilor locale, contabilșefi ai APL, consilieri locali); societatea civilă (lideri ai grupurilor de inițiativă, ONG-urilor din localitate, membri ai comunității); directorii instituțiilor publice din localitate; antreprenorii din localitate. Laboratorul de Studii Europene, Sociologie aplicativă și Politici regionale, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, ADR - beneficiar direct. Rolul acestora la elaborarea proiectului reiese din atribuțiile pe care le au.

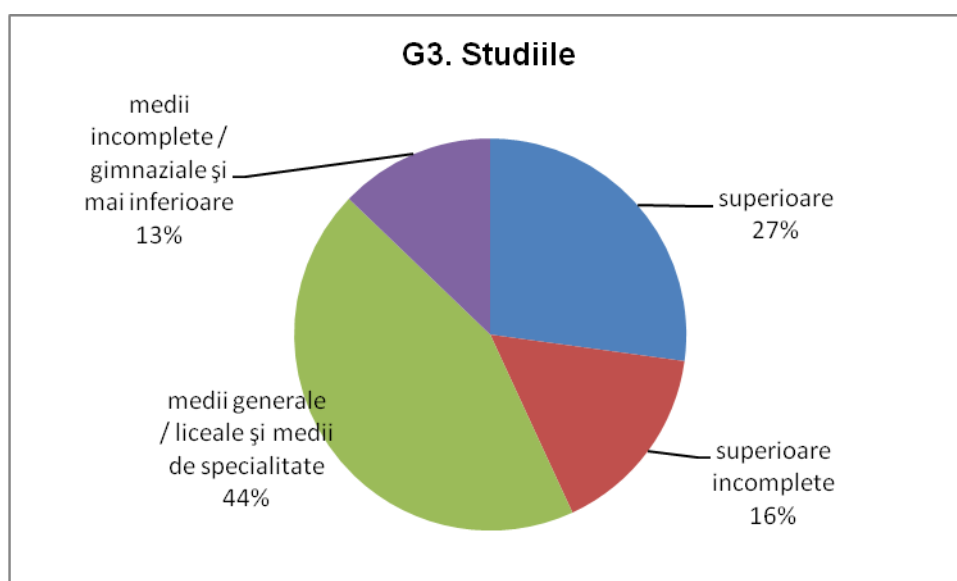
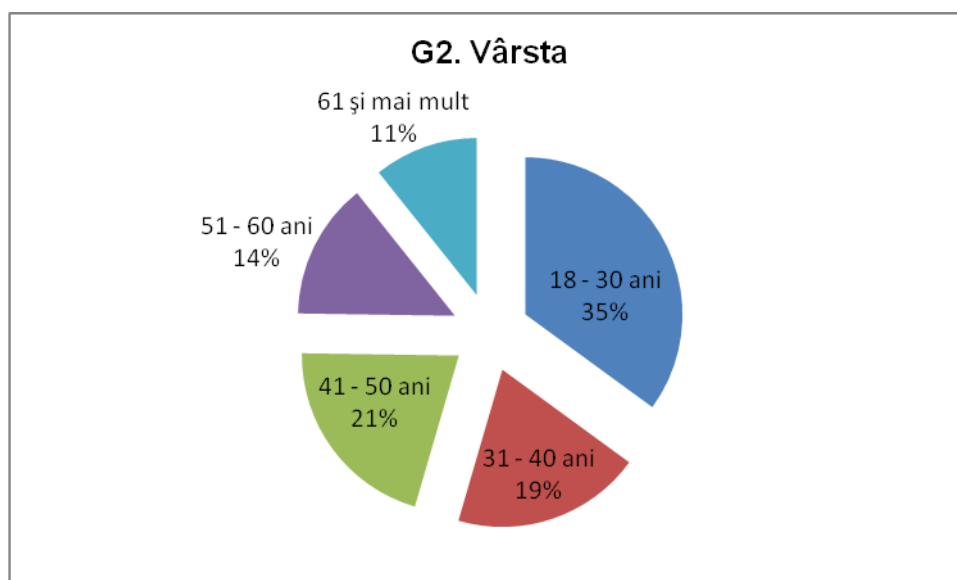
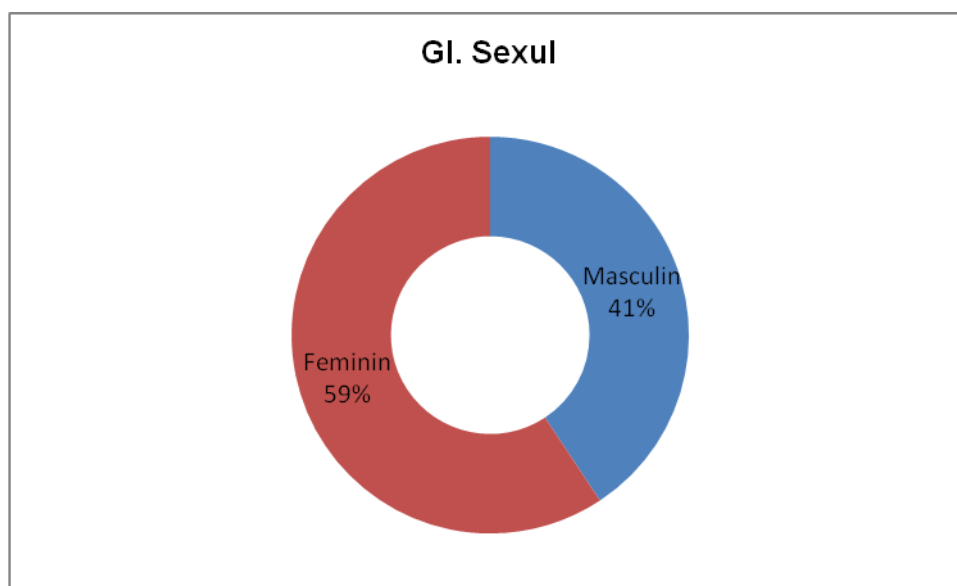
Principalele mijloace propuse pentru implementarea proiectului au fost chestionarul care a fost administrat de către liderii grupurilor de inițiativă, ONG-urilor din localități, precum și de către reprezentanții comunităților (locuitorilor de rând), precum și ghidul interviului semi-structurat, adresat reprezentanților APL-lor și directorilor instituțiilor publice din localitate.

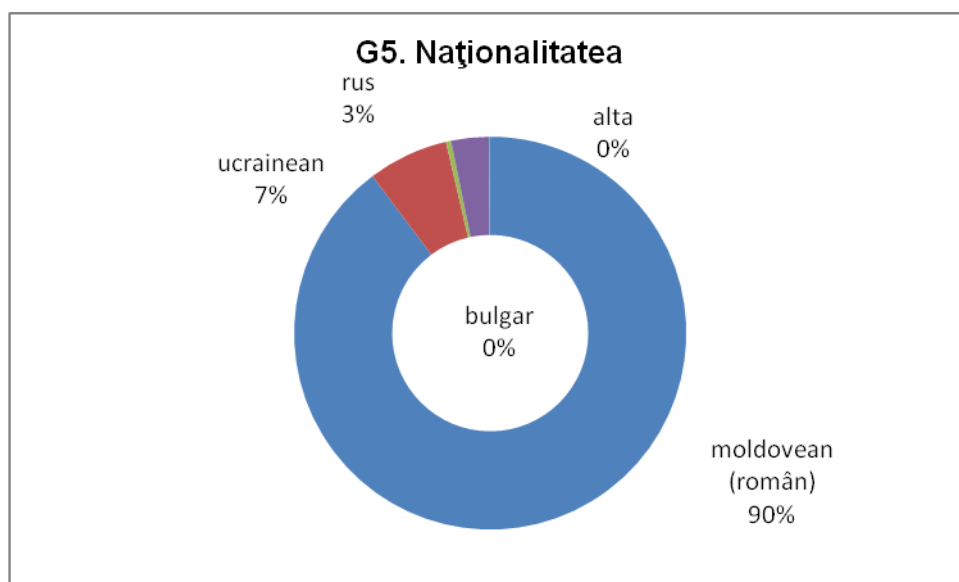
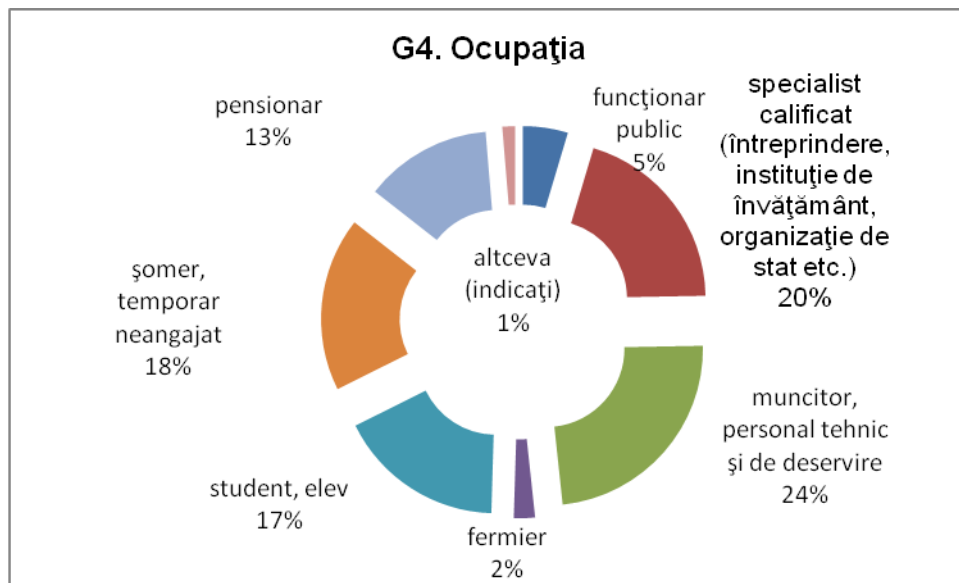
Reieșind din obiectivele specifice au fost elaborate instrumentele de cercetare pentru fiecare grup țintă, după cum urmează:

1. Grup țintă I – 1200-1500 de chestionare pentru liderii grupurilor de inițiativă, ONG-urilor din localitate, precum și pentru reprezentanții comunității (locuitorii de rând) ;
2. Grup țintă II, ghid pentru interviu, - 150 - 200 de interviuri semi-structurate pentru reprezentanții APL și directorii instituțiilor publice din localitate;
3. Studiarea documentelor. Vor fi studiate datele statistice colectate din primării, consilii, întreprinderile locale.

2. REZULTATELE SONDAJULUI SOCIOLOGIC

2.1 CARACTERISTICI ALE RESPONDENȚILOR

2.2 UNELE CONSIDERENTE FORMULATE ÎN BAZA ANALIZEI DATELOR CANTITATIVE ALE SONDAJULUI REALIZAT ÎN MEDIUL OAMENILOR DE RÎND

Înainte de a analiza capacitatea APL de a planifica, atrage și gestiona investiții în vederea soluționării problemelor cu care se confruntă comunitățile, este necesar să identificăm aceste probleme, listându-le în funcție de gravitatea lor. Membrii APL din RD Nord le-au clasificat, după cum urmează (respondenții au marcat pînă la trei poziții):

1. Reparația drumurilor - 34%
2. Salubritatea deșeurilor - 23%
3. Atragerea investițiilor – 21%
4. Aprovizionarea cu apă și canalizare - 20%
5. Aprovizionarea cu energie electrică - 2%

Despre capacitatea de planificare a guvernelor locale putem judeca și în funcție de gradul de reflectare a acestor probleme prioritare în planul de dezvoltare social-economică a localității: 79% din membrii APL au afirmat că aceste priorități au fost reflectate într-un plan de dezvoltare economico-socială, iar 21% au răspuns negativ. Nereflectarea or reflectarea neadecvată a problemelor comunității în planurile de dezvoltare social-economică este o probă concludentă a gravelor curențe ce există în acest domeniu. Să reținem că această realitate a fost recunoscută de către membrii APL.

O altă modalitate de măsurare a capacității de planificare a dezvoltării comunității constă în gradul de implementare a acestor planuri.

Populația de rînd, care a afirmat existența acestor planuri în localitatea lor, a evaluat implementarea planurilor în următoarea proporție:

1. Implementarea planului de dezvoltare social-economică în proporție de 100% - 0,11% din populația de rînd interviuată;
 2. ... 90% 0,11% din respondenți
 3. ...80% 2,08% din respondenți
 4. ...70% 4,62% din respondenți
 5. ...60% 7.74% din respondenți
 6. ...50% 17.22% din respondenți
 7. ...40% 20.0% din respondenți
 8. ...30% 21.50% din respondenți
 9. ...20% 13.75% din respondenți
 10. ...10% 12.36% din respondenți
 11. ...0% 0,46% din respondenți
- Valoarea medie constituie 37%.

Implementarea parțială a planurilor de dezvoltare social-economică a localităților, chiar dacă ipotetic vorbind, în anumite situații a fost condiționată și de factori de ordin obiectiv, constituie un argument în favoarea concluziei cu privire la capacitatea insuficientă de planificare a guvernelor locale. De altfel, această concluzie este probată și de răspunsul la alte întrebări: 24% din respondenții de rînd consideră că în localitatea lor nu există specialiști pregătiți în planificare și dezvoltare socio-economică (12% n-au răspuns), 37% au informat formula conform căreia în comunitate „la locul potrivit este omul potrivit”, iar la

Întrebarea ce împiedică specialiștii din APL să planifice corect dezvoltarea localității și atragerea investițiilor, populația de rînd a listat cauzele în felul următor:

1. Necunoașterea metodelor, instrumentelor de planificare - 22%
2. Insuficiența experienței de gestionare a investițiilor - 22%
3. Incompetența - 19%
4. Lipsa informației privind potențialii investitori - 17%
5. Factorii politici locali - 12%
6. Factorii politici naționali - 7%
7. Altceva - 1%

Cum apreciază membrii APL cauzele care conduc la scăderea capacității de proiectare a guvernelor locale?

- Lipsa resurselor financiare în bugetele locale și a resurselor din exterior care sunt necesare, în mare parte, în calitate de contribuție proprie la atragerea investițiilor;
- Lipsa informației despre potențialii investitori;
- Gradul insuficient de formare/instruire în domeniu;
- Indiferența specialiștilor sau pasivitatea guvernelor locale în domeniul planificării, condiționată de numărul mare al obligațiunilor de serviciu.

În vederea îmbunătățirii serviciilor de planificare și atragere a investițiilor, în opinia membrilor APL intervievați, este necesar să realizăm:

1. Să selectăm/să angajăm prin concurs și să cointeresăm specialiștii;
2. Să realizăm instruirii adecvate permanente în domeniu;
3. Să asigurăm o deschidere mai mare a administrațiilor locale către cetățeni, agenții economici, ONG-uri, mass-media și cointeresarea acestor entități în realizarea măsurilor de planificare și atragere a investițiilor;
4. Descentralizarea reală prin intermediul autogestionării financiare a proceselor orientate spre soluționarea problemelor comunității.

O altă modalitate de atragere a investițiilor în comunități constă în consolidarea *parteneriatului public-privat*. Chiar dacă în acest domeniu încă nu s-a acumulat o experiență bogată, majoritatea membrilor APL o consideră binevenită sau chiar cea mai bună modalitate în planificarea și atragerea investițiilor. Este însă de remarcat și condiționarea acestui parteneriat de perfecționare a legislației, iar unii membri ai APL pun la îndoială efectele benefice pentru comunitate a acestui parteneriat. Despre gradul de maturizare al premiselor pentru parteneriatul public-privat putem judeca în baza analizei răspunsurilor la întrebarea „Cum apreciați colaborarea dintre primării, agenții economici și instituțiile publice în domeniul reabilitării infrastructurii fizice?”:

1. foarte dezvoltată - 3%
2. dezvoltată - 51%

3. nici dezvoltată, nici nedezvoltată

4. nedezvoltată - 10%

După cum vedem, la acest capitol mai există rezerve colosale și întru valorificarea maximă a posibilităților pe care le deschide parteneriatul cu diferiți actori din localitate în vederea planificării și atragerii investițiilor, în opinia membrilor APL, este nevoie de cunoștințe suplimentare în următoarele două domenii:

- management și marketing;
- planificarea și monitorizarea activităților din comunitate.

De asemenea, este necesară crearea centrelor consultative în domeniu, asistență din partea experților, inclusiv din străinătate.

O imagine de ansamblu asupra capacității APL din RD Nord de a planifica, atrage și gestiona mijloace pentru dezvoltarea comunității ne oferă răspunsul la întrebarea dacă localitatea în care trăiesc se află la moment în proces de dezvoltare/schimbare. 56% din populația de rînd a răspuns afirmativ la această întrebare. Veridicitatea acestui răspuns a fost verificată prin intermediul cîtorva întrebări de control. Astfel, 54% din respondenți au afirmat că în comunitate au fost implementate proiecte pentru a rezolva o anumită problemă, 63% considerau că implementarea acestora a condus la realizarea obiectivului propus. Manifestările principale ale transformărilor din comunități (generate și de alți factori, nu numai de implementarea proiectelor) au fost

listați de oamenii de rînd în felul următor:

1. Se repară/au fost reparate instituțiile educaționale (școală, grădiniță) din comunitate - 486 de respondenți;
2. Se repară drumurile – 241;
3. Se repară/au fost reparate instituțiile culturale (casa de cultură, biblioteca etc.) – 231;
4. În comunitate crește numărul oamenilor care trăiesc bine (oamenii procură mai multe lucruri scumpe, investesc în reparația locuințelor etc.) – 172;
5. În comunitate există rețele de apeduct, gazoduct – 150;
6. Au fost create servicii sociale pentru familii nevoiașe, bătrîni singuratici etc.- 89;
7. Au fost implementate mai multe proiecte cu bani din afara comunității – 87;
8. Au fost create mai multe locuri de muncă – 55;
9. Comunitatea se dezvoltă pentru că așa spune administrația public locală – 30;
10. Așa se spune în mass-media – 7;
11. Altceva – 1.

Este de reținut deschiderea oamenilor de rînd spre colaborarea cu localitățile vecine. Chiar dacă **idea intercomunalității** nu prea are tradiții în

Republica Moldova¹, cea mai mare parte a populației (73%) conștientizează necesitatea cooperării eforturilor primăriilor în vederea soluționării celor mai prioritare probleme cu care se confruntă localitățile din RD Nord.

Colaborarea intercomunală este dreptul comunelor și al municipalităților, realizat în procesul exercitării competențelor lor, de a coopera în cadrul unor structuri specifice și de a se asocia cu alte comune/municipalități în vederea realizării obiectivelor de interes comun².

ADR urmează să utilizeze la maximum această predispoziție spre cooperare intercomunitară a populației, conștientizând faptul că acceptarea ideii nu înseamnă, în toate cazurile, și depunerea eforturilor (de către populație) pentru a implementa ideea susținută. Despre aceasta ne vorbesc elocvent datele cu privire la participarea populației la soluționarea problemelor comune din localitate:

1. Mă implic permanent - 3%;
2. Mă implic după posibilități - 45%;
3. Mă implic foarte puțin - 26%;
4. Nu mă implic deloc - 26%.

Nu este întâmplător faptul că doar 36% din respondenți se consideră membrii activi ai comunității, în timp ce

49% din populație nu se consideră membru activ al comunității. Și experții (membrii APL) consideră pasivitatea populației drept una din cauzele principale care generează probleme în dezvoltarea comunității. Astfel, printre cauzele care generează probleme în dezvoltarea comunității manifestarea nominalizată este plasată pe locul 3 (19%), pe primele două poziții fiind „sărăcia populației” (23%) și „plecarea oamenilor peste hotare” (21%). Este de reținut, că oamenii de rând au identificat exact aceleași 3 cauze de bază care generează probleme în dezvoltarea comunității, plasând pe primul loc „plecarea oamenilor peste hotare”. Această coincidență a viziunilor este un argument forte împotriva celor care diminuează importanța opiniei populației de rând în gestionarea socialului.

Activismul civic insuficient al populației nu trebuie să ne descurajeze. Or, Consiliul Europei încurajează statele membre să implementeze și să susțină cooperarea intercomunală. Astfel, Recomandarea 221 (2007) a Congresului Puterilor Locale cu privire la cadrul instituțional de cooperare intercomunală a recomandat statelor membre să stabilească un cadru juridic suficient de expres, previzibil și acceptabil pentru realizarea cooperării intercomunale, să sensibilizeze aleșii locali în ceea ce privește avantajele cooperării intercomunale și să pună la dispoziția lor module de formare cu privire la crearea și funcționarea

¹ În 2010, 71,8% din respondenții chestionați (eșantion național) în cadrul studiului „Evaluarea atitudinilor, capacităților și nevoilor autorităților Republicii Moldova în contextul proceselor de integrare europeană” au declarat că localitatea lor nu era parte a vreunui consorțiu care ar putea implementa un proiect comun
<http://www.viitorul.org...>

² www.coe.int

mecanismelor și organismelor specifice de cooperare intercomunală.

În vederea realizării efective a cooperării intercomunale, autoritățile publice locale urmează să circumscrie necesitățile concrete într-un domeniu și în anumite localități cadrul legislativ existent, astfel încât pentru fiecare serviciu, în dependență de localitate, să fie identificată cea mai avantajoasă formă organizatorico-juridică de cooperare³. Printre formele de cooperare intercomunală se numără: Societatea pe acțiuni, Societatea cu răspundere limitată, Instituția publică, Grupa financiar-industrială, Parcurile industriale. Domeniile prioritare de cooperare intercomunală sunt: drumurile, alimentarea cu apă și canalizarea, managementul deșeurilor.

Așadar, liderii locali urmează să valorifice potențialul celor 64% din populație care manifestă pasivitate față de problemele cu care se confruntă localitatea. Evaluarea eforturilor care le întreprind guvernele locale în această direcție a fost realizată prin intermediul câtorva întrebări. Astfel, în opinia respondenților, APL le solicită consultare în soluționarea problemelor comunitare:

1. Foarte des - 2%;
2. Des - 7%;
3. Nici des, nici rar - 19%;
4. Rar - 22%;
5. Foarte rar - 13%;
6. Nici o dată - 37%.

³ Bostan, Galina. Sinteza studiului "Noi perspective pentru intercomunitate în Republica Moldova", august 2011, p.22.

În contextul acestor date, poziția conducătorilor guvernelor locale în ceea ce privește pasivitatea populației urmează să fie interpretată foarte atent, nuanțat. Astfel, conform studiului „Evaluarea atitudinilor, capacităților și nevoilor autorităților Republicii Moldova în contextul proceselor de integrare europeană”⁴ (2010) în cadrul căruia au fost evaluate și opiniile autorităților publice locale, printr-un ghid de interviu structurat auto-administrat pe un eșantion total de 39 APL din diferite regiuni ale țării și de caracter eterogen (sate, orașele și orașe), principalele obstacole în ceea ce privește implementarea proiectelor europene erau (răspunsuri multiple):

1. Lipsa personalului calificat - 84,2%;
2. **Lipsa inițiativei din partea populației - 73,7%** (sublinierea ne aparține)
3. Birocrație - 42,1%;
4. Perioada lungă de implementare - 42,1%;

Se pare că liderii guvernelor locale nu conștientizează pe deplin responsabilitățile ce le revin în antrenarea locuitorilor în rezolvarea problemelor localității, în această activitate se manifestă carențe serioase. Despre aceasta ne vorbesc datele investigației noastre expuse ceva mai sus cu privire la consultarea populației din localități, cât și faptul că 11% din

⁴ Bordeianu, Mircea, Cruc, Olesea, Osoian, Ion. Evaluarea atitudinilor, capacităților și nevoilor autorităților Republicii Moldova în contextul proceselor de integrare europeană. Chișinău, 2011 // <http://www.viitorul.org>.

respondenți au solicitat respectarea de către conducerea localității a opiniei cetățenilor de rînd, ca una din măsurile ce trebuie de întreprins pentru a îmbunătăți situația social-economică din localitate, iar 17% din cei intervievați consideră că APL promovează interesele personale ale funcționarilor publici și nu ale comunității.

În activitățile (de lungă durată) orientate spre depășirea pasivității unui segment considerabil al localnicilor, ADR urmează să conceapă comunitățile locale ca și un *capital social*⁵. „*Capitalul social este creat când relațiile dintre oameni se schimbă în așa mod încât facilitează acțiunea*”, „*capitalul social se referă la caracteristici ale organizării sociale, cum ar fi rețelele sociale, normele și încrederea, care facilitează coordonarea și cooperarea pentru beneficiu mutual*”.⁶

Prin capital social din perspectiva grupului și/sau localității înțelegem măsura în care comunitatea este integrată în vederea susținerii contractului, menținerii ordinii societale moderne a cărei natură este contractuală⁷ sau mai simplu spus, integrarea eforturilor în vederea soluționării problemelor comunității. Din această perspectivă, este de remarcat

⁵ Capital denotă o „acumulare de muncă (în formă materială sau incorporată) care, atunci când este realizată pe bază privată, exclusivă, de către agenți sau grupuri de agenți le permite acestora să devină energie socială în forma de muncă reificată sau vie” (Bourdieu & Wacquant, 1992:118-119. Apud, Sandu, Dumitru. Spațiul social al tranziției. Iași: Editura Polirom, 1999, p. 218).

⁶ Petrovici, Norbert. Comunitatea înțeleasă ca resursă//web.adatbank.transindex.ro/.../web6-7_07_...

⁷ Ibidem

rolul ONG-urilor în soluționarea problemelor comunității. Chiar dacă, de cele mai multe ori, ONG-urile contribuie la rezolvarea unor probleme locale, importanța lor macrosocială și în faptul că pun la dispoziție o rețea organizată care poate fi convertită spre diverse utilități. După cum demonstrează experiența, angajarea civică este o condiție a bunei guvernări și a prosperității economice a diverselor regiuni din Italia⁸.

Este regretabil faptul că populația de rînd nu conștientizează pe deplin rolul considerabil al ONG-urilor în dezvoltarea durabilă a regiunilor. Investigația noastră demonstrează că doar cca 60% din respondenții de rînd consideră activitatea ONG-urilor în procesul de dezvoltare comunitară ca fiind „foarte importantă/importantă. De aici concluzia: **fără manipularea mentalității locuitorilor în ceea ce privește rolul ONG-urilor și angajarea civică potențialul capitalului social nu va spori, chiar dacă starea financiară a comunităților se va îmbunătăți.**

Obiectivul de bază al investigației a fost identificarea capacităților APL de a planifica, atrage și gestiona mijloace în vederea soluționării problemelor cheie cu care se confruntă comunitățile. O imagine de ansamblu despre aceste capacități ne formăm în baza rezultatelor obținute la întrebarea dacă administrația publică locală este în stare să rezolve problemele comunității: doar 60% din populația de rînd manifestă

⁸ Ibidem.

întredere în capacitatea APL de a rezolva problemele respective (30 – au răspuns negativ, 10% nu au răspuns). Cauzele principale ale incapacității APL de a soluționa problemele au fost listate, după cum urmează:

1. Insuficiența resurselor financiare - 38%;
2. Promovarea intereselor personale ale funcționarilor publici și nu ale comunității - 17%;
3. Ajutor insuficient din exteriorul comunității - 13%;
4. Puțini agenți economici interesați în dezvoltarea localității - 10%;
5. Dificultăți în organizarea comunității - 7%;
6. Birocrația exagerată din partea donatorilor externi - 7%;
7. Conflictele interne dintre locuitorii comunității - 4%;
8. Autonomie locală insuficientă - 4%;
9. Altceva.

Populația de rând, ca și membrii APL, conștientizează rolul considerabil al resurselor financiare limitate în soluționarea problemelor comunității. De altfel și în Avizul Comitetului Regiunilor al UE (CoR) este subliniat faptul că, consolidarea autonomiei financiare a autorităților locale este o parte esențială a procesului de identificare a soluțiilor pentru problemele comune prin intermediul cooperării regionale și transfrontaliere între autoritățile locale și regionale din

UE și Republica Moldova⁹. În același timp, populația de rând din Regiunea de dezvoltare Nord depreciază rolul considerabil al autonomiei locale, decentralizării (fiscale și financiare) în rezolvarea problemelor acumulate. Or, studiile existente în domeniu demonstrează că fără o decentralizare adecvată, fără depășirea caracterului fragmentar al organizării teritorial-administrative, nu este posibilă accelerarea dezvoltării economico-socială a regiunilor și a țării în ansamblu. Astfel, Administrațiile locale cu un buget mic nu au întreaga gamă de instrumente necesare pentru elaborarea cerințelor pentru proiectele finanțate de UE. Pentru a fi eligibile pentru Programul Operațional Comun România – Ucraina - Republica Moldova 2007-2013, de exemplu, autoritățile locale trebuie să elaboreze proiecte cu un buget de 100.000-1.000.000 de euro. În virtutea cerinței de cofinanțare de 10%, multe administrații locale nu ar fi în stare să prezinte, de exemplu, o propunere de un proiect de 1,5 milioane Euro, întrucât în aproximativ jumătate de localități bugetul anual este mai mic decât cele 150.000 de euro necesare pentru cofinanțare¹⁰. Aceste argumente constituie o dovadă în plus în favoarea ideii intercomunalismului.

Percepție eronată a rolului autonomiei locale în dezvoltarea

⁹ Apud, Bordeianu, Mircea, Cruc, Olese, Osoian, Ion. Evaluarea atitudinilor, capacităților și nevoilor autorităților Republicii Moldova în contextul proceselor de integrare europeană. Chișinău, 2011 // <http://www.viitorul.org>.

¹⁰ Ibidem.

regiunilor ne demonstrează necesitatea gestionării/manipulării așteptărilor oamenilor de rînd (dar și a membrilor APL) și de diseminare a informațiilor ce țin de relațiile dintre administrația publică centrală și administrația publică locală, corelată (luînd în considerație și alte date) cu rolul acțiunilor civice în eficientizarea activității guvernării locale. Acest lucru este cu atît mai necesar, cu cît chestiunea cu privire la decentralizare este abordată (cel puțin de către unii factori decizionali) ca fiind de o importanță majoră și urmează a fi implementată cît mai curînd.

În acest context apare întrebarea firească în ce măsură membri APL sunt pregătiți pentru descentralizarea efectivă a procesului de administrare. Ipoteza care se desprinde din datele invocate anterior nu este deloc favorabilă implementării efective a reformei cu acest deziderat.

Trezește o mare îngrijorare faptul că un segment important al populației de rînd (17%) consideră că liderii APL își realizează interesele personale/de grup și nu interesele comunității. În vederea măsurării gradului de obiectivitate, am invocat și răspunsurile la alte cîteva întrebări: astfel, 12% din respondenții de rînd consideră că factorii politici locali îi împiedică pe specialiștii locali să planifice corect dezvoltarea localității și atragerea investițiilor, 37% au răspuns negativ la întrebarea dacă în localitatea în care trăiesc specialiștii care se ocupă de planificare și dezvoltarea socio-economică sunt la locul potrivit etc.

În contextul acestor și a altor date cantitative este rațional să elaborăm portretul sociologic al funcționarilor APL. De rînd cu caracteristica îngrijorătoare relevată anterior (promovarea intereselor de grup), capacitatea membrilor guvernelor locale de a planifica corect dezvoltarea localității și a atrage investiții era limitată și de următorii factori:

1. Necunoașterea metodelor și instrumentelor de planificare - 22%;
2. Insuficiența experienței de gestionare a investițiilor - 22%;
3. Incompetența - 19%;
4. Lipsa informației privind potențialii investitori - 17%;
5. Factorii politici locali - 12%;
6. Factorii politici naționali - 7%;
7. Altele - 1%.

O serie de caracteristici ale membrilor APL se desprind și din listarea cauzelor în virtutea cărora 33% din respondenți considerau că localitatea în care trăiesc nu se dezvoltă:

1. Plecarea oamenilor peste hotare - 22%;
2. Insuficiența de bani în bugetul local - 21%;
3. Sărăcia oamenilor de la sat - 17%;
4. **Incapacitatea administrației publice locale de a rezolva problemele comunității - 9%;**
5. **Indiferența locuitorilor față de problemele satului - 9%;**

6. Birocrația exagerată în alocarea fondurilor prin proiecte de la finanțatori - 7%;
7. **Insuficiența unor lideri care ar mobiliza comunitatea în rezolvarea problemelor comune - 6%;**
8. **Insuficiența specialiștilor calificați care să rezolve problemele satului - 6%;**
9. **Existența conflictelor între locuitorii comunității - 3%.**

Aceste date corelative cu 24% din respondenții care consideră că în localitatea în care trăiesc nu există specialiști pregătiți în planificarea și dezvoltarea socio-economică, 33% - că localitatea în care locuiesc nu este în proces de dezvoltare/schimbare solicită de la ADR Nord și alte instituții abilitate să inițieze **măsuri sistemice de formare continuă a membrilor guvernelor locale. Opinia publică a sugerat și temele principale ale formării profesionale continue:**

- Modalități de atragere a investițiilor în economia locală;
- Perfecționarea planificării dezvoltării comunității;
- Modalități de sporire a rolului primăriei în gestionarea problemelor economice din localitate;
- Rolul opiniei oamenilor de rând în eficientizarea conducerii comunității.

Datele obținute prin intermediul interviului semi-structurat cu membrii APL ne permit să măsurăm și mai

adecvat capacitatea APL de a planifica dezvoltarea social-economică a comunității, a atrage și a gestiona mijloacele corespunzătoare. În vederea realizării acestor deziderate este nevoie de profesioniști în domeniu. Doar 61% din cei intervievați au afirmat că în localitate există specialiști pregătiți în domeniul planificării și dezvoltării socio-economice a localității (39% au răspuns negativ). 31% din membrii APL au apreciat capacitatea instituțională a administrației locale în atragerea investițiilor ca fiind „nici dezvoltată, nici nedezvoltată”, 10% - „nedezvoltată”, 3% inexistentă. Acest punct de vedere, în mare, este comparabil cu atitudinea cetățenilor de rând: 33% au afirmat că localitatea la moment nu se află în dezvoltare (NS/NR - 11%), 24% presupun că în localitatea în care trăiesc nu există specialiști pregătiți în planificare și dezvoltare socio-economică (12% n-au răspuns), 37% au afirmat că ideea potrivit căreia „la locul potrivit este omul potrivit” nu este valabilă pentru localitatea respectivă (12% n-au răspuns); la întrebarea ce împiedică specialiștii din APL să planifice corect dezvoltarea localității, 19% au indicat „incompetența”, 22% - „necunoașterea metodelor, instrumentelor de planificare”; 30% din respondenți nu cred că APL este în stare să rezolve problemele comunității. Așadar, opinia membrilor APL și a populației de rând ne conduce la concluzia că aproximativ 30-40 % din APL nu dispun de specialiști bine pregătiți pentru dezvoltarea durabilă a localității (sau aceștea nu sunt

implicați în aceste procese). În același timp, atât membrii APL, cât și populația de rînd conștientizează adecvat prioritatea problemelor ce urmează a fi soluționate în comunitate și, de asemenea, modalitățile, instrumentele cu ajutorul cărora poate fi atins acest deziderat. Astfel, populația de rînd consideră că pentru a îmbunătăți situația social-economică din localitate trebuie (în ordinea priorităților) de întreprins următoarele acțiuni:

1. Atragerea mai multor investiții în economie locală;
2. O planificare mai eficientă de durată a localității;
3. Eficientizarea controlului privind respectarea legislației;
4. Sporirea rolului primăriei în gestionarea problemelor economice ale localității;
5. Respectarea de către conducerea localității a opiniei cetățenilor de rînd.

Pentru a sesiza cum membrii APL concep soluționarea problemelor comunității, este important să listăm răspunsurile la întrebarea „Ce trebuie de întreprins pentru a îmbunătăți situația social-economică din localitatea Dvs?”:

1. Atragerea mai multor investiții în economia locală - 35%
2. O planificare mai eficientă de durată a dezvoltării localității - 23%
3. Sporirea rolului primăriei în gestionarea problemelor economice ale localității - 12%

4. Eficientizarea controlului privind respectarea legilor - 10%

5. Sprijin mai mare acordat gospodăriilor agricole - 7%.

Datele cantitative invocate ne demonstrează că, în esență, opinia cetățenilor de rînd cu privire la prioritatea metodelor și instrumentelor de redresare a situației localităților din RD Nord coincide cu opinia experților (membrilor APL). Totuși, este regretabilă deprecierea de către membrii APL a opiniei cetățenilor de rînd, numai 2% (penultima poziție) au indicat importanța acestui factor în îmbunătățirea situației din localitate. Datele invocate anterior, ne demonstrează cu lux de amănunte importanța cunoașterii comune, a opiniei oamenilor de rînd din localitate în actul decizional, cât de buni „experți” sunt acești „neexperți în materie”. Un argument în plus în favoarea necesității cunoașterii opiniei cetățeanului de rînd și, atunci cînd e cazul, luării în considerare a acesteea, și manipularea opiniei în cazul cînd ea este deformată (după cum am constatat – în cazul rolului autonomiei locale în soluționarea problemelor comunității, de exemplu).

Realizarea acestor aspirații presupune creșterea randamentului membrilor APL. Ce acțiuni urmează să fie întreprinse în acest sens. În opinia experților, pentru îmbunătățirea serviciului de planificare și atragere a investițiilor este necesară realizarea, în mod prioritar, a următoarelor 3 acțiuni:

- a) o selectare mai riguroasă a specialiștilor;
- b) organizarea formărilor profesionale adecvate și permanente în domeniul acestora;
- c) motivarea adecvată a activității specialiștilor, în special, prin intermediul salarizării.

Printre alte activități orientate spre atingerea obiectivului sus menționat se numără: o deschidere mai largă a administrațiilor locale către cetățeni, agenții economici, ONG-uri și mass-media prin intermediul cointereseșii acestora în promovarea măsurilor de planificare și atragere a investițiilor.

Printre acțiunile ce urmează de întreprins se numără și descentralizarea reală a administrațiilor locale prin intermediul autogestionării, managementului financiar în soluționarea problemelor comunității. Cu regret constatăm, o dată în plus, că este ultima acțiune în lista priorităților.

Datele cantitative culese ne permite să conchidem că APL a acumulat o anumită experiență în ceea ce privește elaborarea și implementare unor proiecte. Faptul că 54% de respondenți au afirmat că în comunitatea lor au fost implementate proiecte pentru rezolvarea anumitor probleme, iar obiectivele propuse, în cea mai mare parte, au fost atinse (63% confirmă reușita) demonstrează acest fapt. Or, fără concursul APL aceste proiecte nu puteau fi implementate.

Investigația realizată în mediul membrilor APL ne furnizează un indice și mai înalt: 84% din respondenți au confirmat că în localităților lor au fost implementate proiecte în vederea soluționării anumitor probleme. În opinia noastră, decalajul existent demonstrează existența unor probleme ce țin de comunicarea dintre APL și populația de rând: această ipoteză este confirmată parțial de listarea surselor de informare a populației despre activitatea APL:

- 6. Vecinii, prietenii - 24%;
- 7. Zvonurile - 14%;
- 8. Colectivul de muncă - 11%;
- 9. Panoul de informație - 10%;
- 10. Ziarul, buletinul local - 9%;
- 11. Anunțuri în comunitate - 9%;
- 12. TV local (prin cablu) - 9%;
- 13. Radioul local - 7%;
- 14. Primăria, discuțiile cu funcționarii publici - 5%;
- 15. Altă sursă - 1%.

Trezește îngrijorare, în primul rând, ponderea considerabilă a zvonurilor, rolul vecinilor și prietenilor în calitate de sursă de informare. Dacă la aceste date mai invocăm și faptul că 69% din oamenii de rând n-au participat nici la o ședință a APL în cadrul căreia s-a discutat probleme de planificare și dezvoltare a comunității, atunci ipoteza enunțată anterior pare a fi demonstrată într-o măsură destul de mare.

În același timp, în vederea perfecționării tehnologiilor de implementare a proiectelor, trebuie să medităm serios și asupra faptului că 10% din respondenți consideră că

implementarea proiectelor nu s-a soldat cu realizarea obiectivelor propuse, iar 18% susțin că implementarea acestora nu a exercitat careva influență asupra problemelor comunității. Există oare o corelație directă între această opinie și convingerea celor 17% din respondenți care consideră că membrii APL își promovează interesele personale și nu ale comunității sau la mijloc există problema comunicării dintre APL, ONG-urile din localitate și oamenii de rând? (Cea mai importantă sursă de informare despre viața comunității o constituie zvonurile?!!) În procesul investigațiilor ulterioare vom încerca să răspundem și la această întrebare.

În vederea perfecționării tehnologiilor de planificare, atragere și gestionare a resurselor pentru necesitățile comunităților, este cazul să listăm finanțatorii proiectelor (în viziunea oamenilor de rând, să nu uităm acest lucru):

1. Fondul de investiții sociale din Moldova (FISM) - 19%;
2. USAID – 13%;
3. UNICEF - 12%;
4. Instituții centrale ale statului (Guvernul, Parlamentul, Președinția) – 7%;
5. TACIS - 6%;
6. Alte fonduri naționale - 5%;
7. IREX - 4%;
8. PNUD - 2%;
9. Ambasadele unor state înalt dezvoltate (Germania, Marea Britanie, Japonia, etc.) - 2%;
10. Guvernul Elveției - 1%.

Ce concluzii practice se desprind din această listare? În primul rând intensificarea procesului de diseminare a informației despre potențialii donatori (or, 17% din respondenți consideră că lipsa informației privind potențialii investitori împiedică specialiștii din APL să planifice corect atragerea investițiilor și dezvoltarea comunității). Un subiect important pentru formarea continuă a funcționarilor APL. Concomitent, este important ca în cadrul APL să existe, cel puțin, o persoană cu abilități necesare pentru elaborarea proiectelor (cunoașterea limbii engleze; cunoașterea procedurilor de elaborare a proiectelor etc.). Investigația realizată în mediul populației de rând nu și-a propus drept scop să măsoare ponderea APL care dispun de specialiști în acest domeniu, nu a fost evaluată nici ponderea funcționarilor din APL care posedă fluent limba engleză, dar investigația realizată în rândul membrilor APL demonstrează că la acest capitol există probleme: 39% dintre respondenți au recunoscut că în localitatea în care trăiesc nu există specialiști pregătiți în planificarea și dezvoltarea social-economică. Pe fundalul acestui indice, relevăm faptul că nu este deloc întâmplător că 30% din populația de rând a afirmat că APL nu este în stare să rezolve problemele comunității, iar 10%-n-au fost în stare să răspundă la această întrebare. În vederea redresării situației, membrii APL, ca și populația de rând, se pronunță pentru organizarea diferitor cursuri de profesionalizare în domeniul elaborării și implementării proiectelor,

management și marketing, cursuri informative în domeniul planificării și monitorizării activităților din comunitate.

Propunem și soluții: programul de masterat din cadrul Universității de Stat „Alecă Russo” din Bălți, „Politici europene și administrația publică” este axat pe nevoile de formare ale membrilor APL din RD Nord. Unitățile de curs „Managementul proiectelor europene”; „Managementul proiectelor publice”; „Limba engleză aplicată” etc. au drept obiectiv principal soluționarea treptată a acestei probleme și nu numai prin intermediul orelor teoretice, dar (intenționăm) și prin elaborarea și implementarea unor proiecte comune.

Desigur, există și alte modalități de perfecționare a abilităților funcționarilor publici în această direcție, dar indiferent de forma de instruire, acest lucru trebuie realizat: experiența României a demonstrat faptul că 76% din valoarea totală a finanțării de proiecte aprobate pentru primării din valoarea totală a finanțării a fost obținută de către autoritățile locale care au personal specializat¹¹.

În această ordine de idei sunt relevante căile de eficientizare a procedurii de elaborare, atragere și implementare a proiectelor propuse de

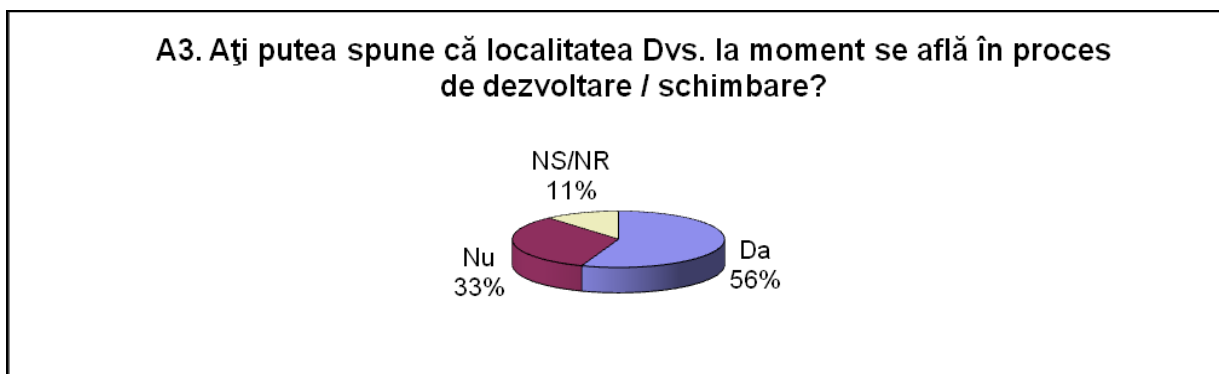
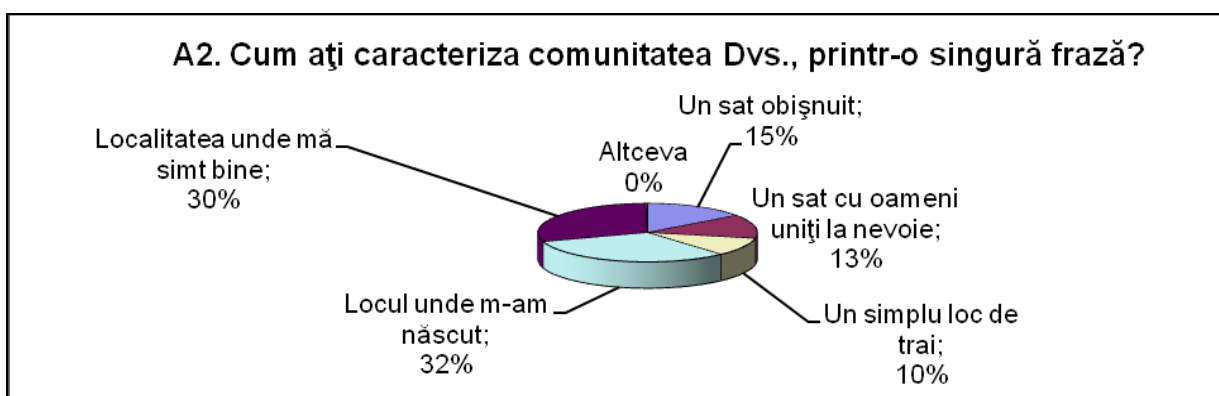
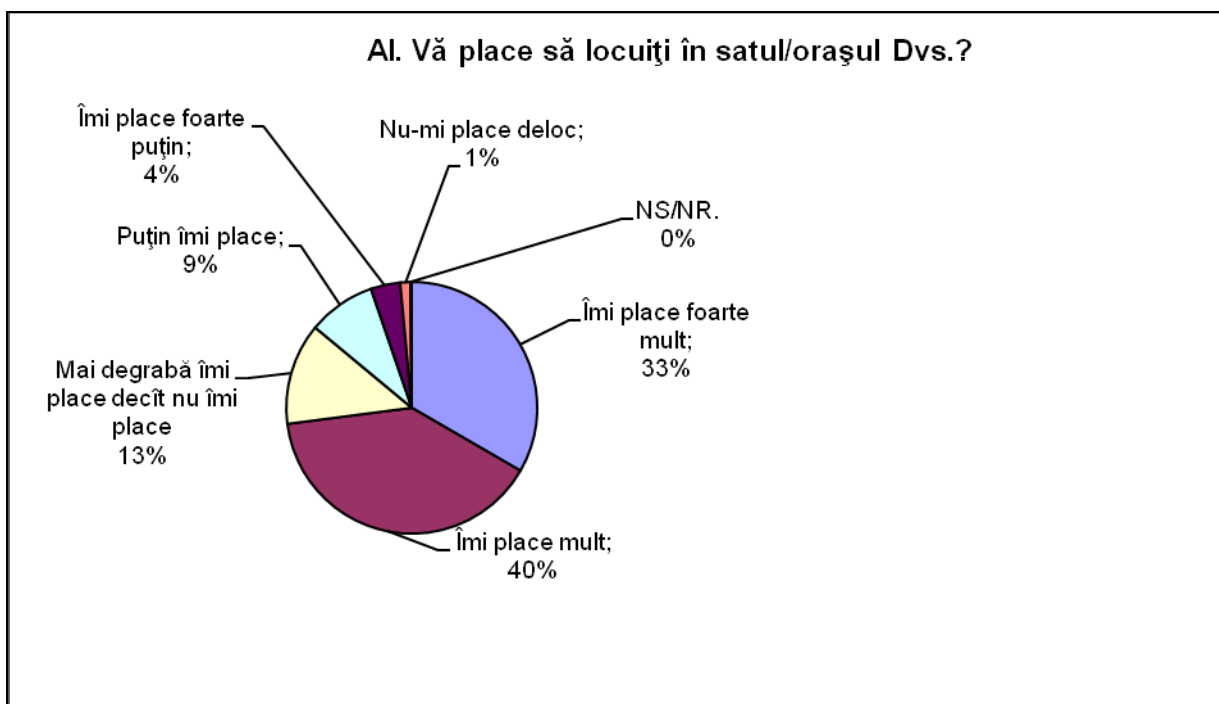
membrii APL. Răspunsurile obținute au fost listate în felul următor:

1. angajarea specialiștilor cu o calificare mai înaltă în domeniu;
2. angajarea tinerilor cu experiență în ceea ce privește implementarea proiectelor în cadrul comunităților;
3. consolidarea colaborării cu instituțiile financiare și cu cele donatoare;
4. demonstrarea investitorilor potențiali a modalităților de utilizare a investițiilor precedente.

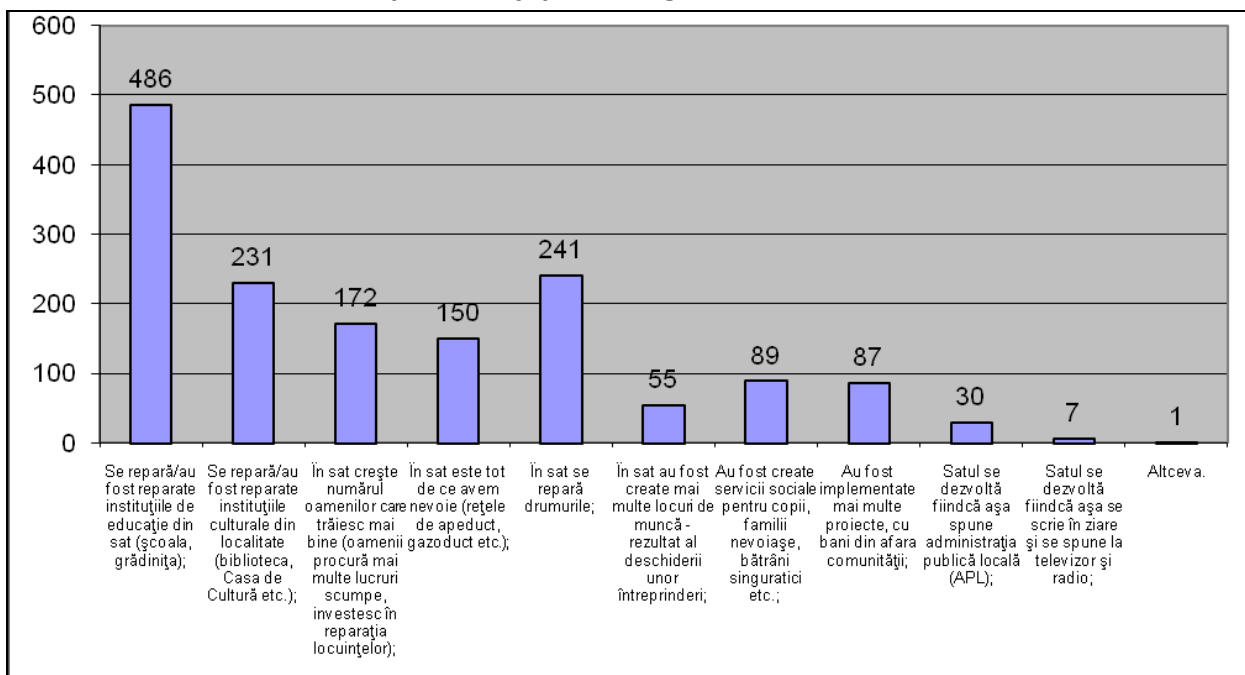
¹¹ Toth,A., Dărășteanu,C.,Tarnovschi,D. Autoritățile locale față în față cu fondurile europene. București: Fundația Soros-România, 2010, p.37, apud , Bordeianu, Mircea, Cruc, Olesea,Osoian, Ion. Evaluarea atitudinilor, capacităților și nevoilor autorităților Republicii Moldova în contextul proceselor de integrare europeană. Chișinău,2011//<http://www.viitorul.org>.

2.3 REPREZENTARE GRAFICĂ A REZULTATELOR

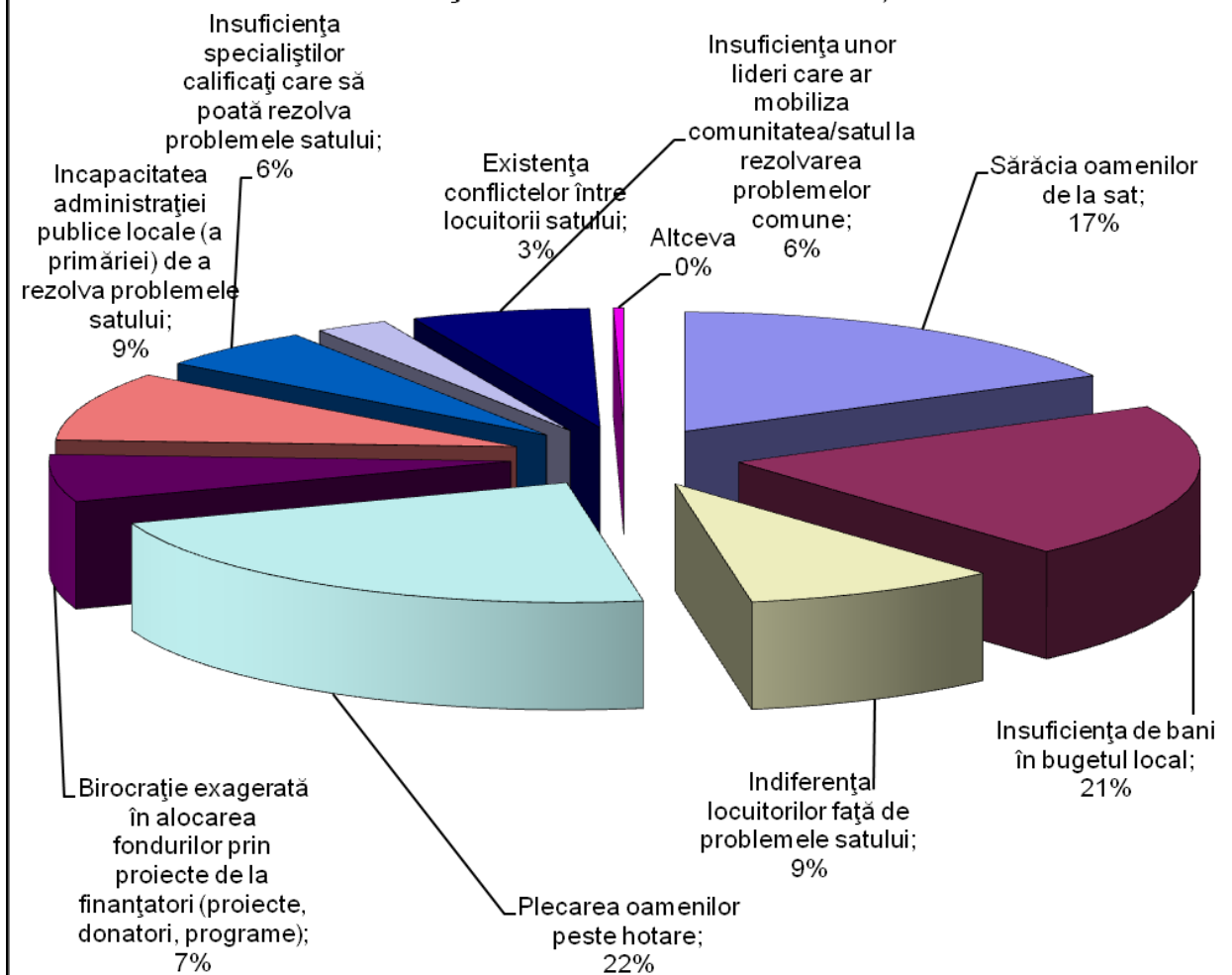
A. CONCEPTE ȘI ATITUDINI VIS-A-VIS DE VIAȚA ȘI DEZVOLTAREA COMUNITARĂ

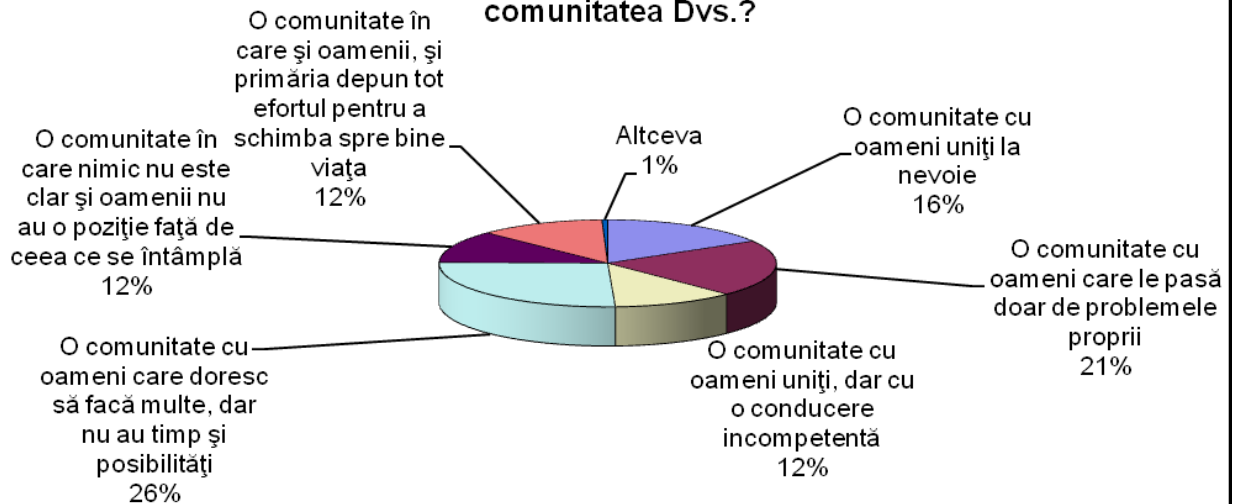
A4. Dacă da, prin ce ați putea argumenta aceste schimbări?

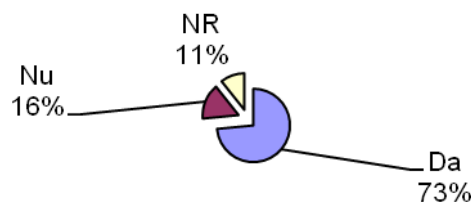
A5. Dacă considerați că satul Dvs. nu se dezvoltă, din ce cauze?

A 6. Care din trăsăturile de mai jos caracterizează cel mai bine comunitatea Dvs.?

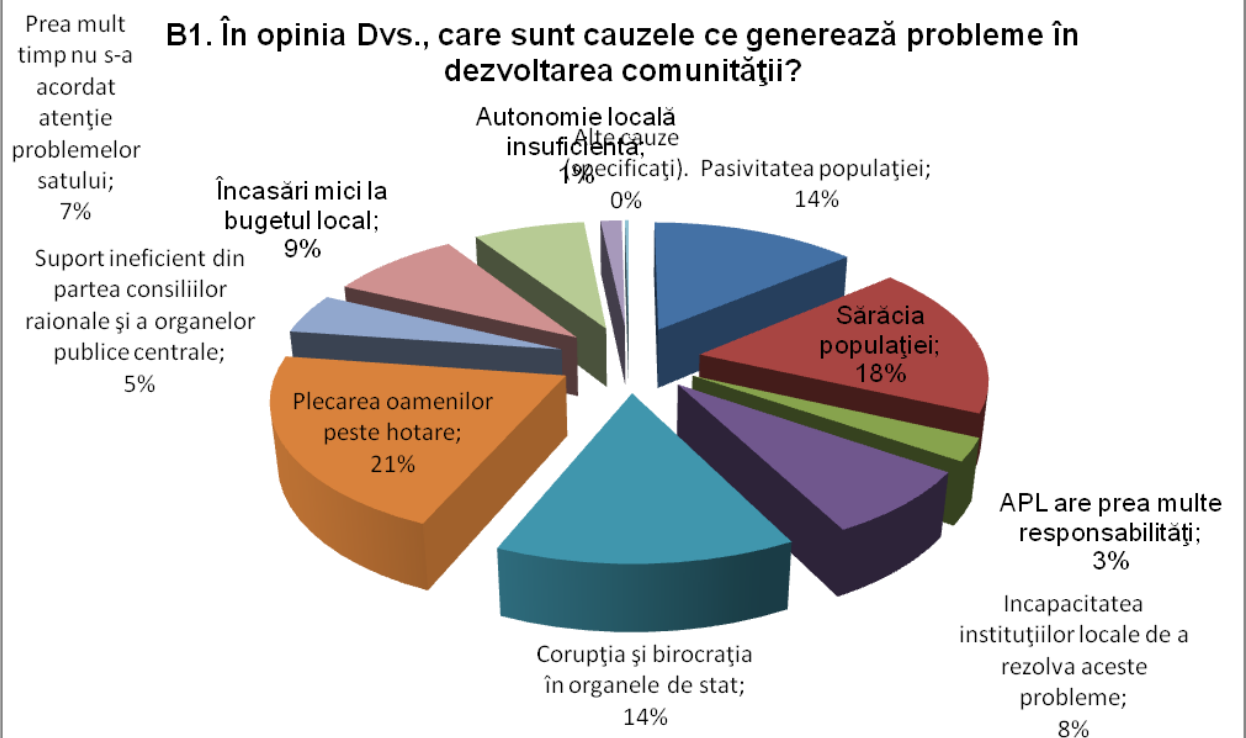

A7. Dacă ar fi apărut vre-o problemă în localitatea Dvs. ați fi de acord să o depășiți în cooperare cu localitățile vecine?

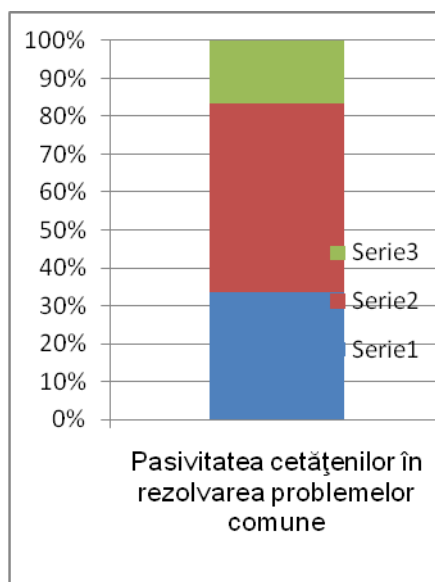
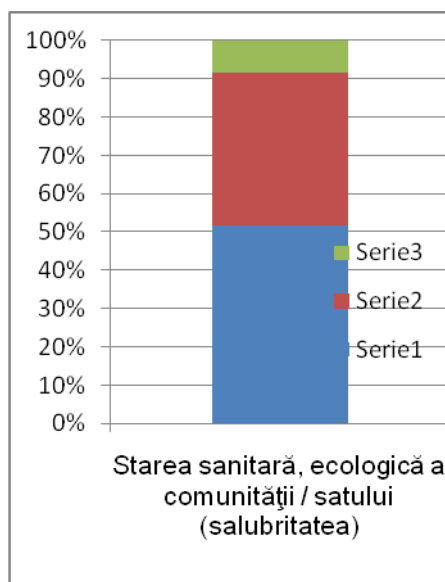
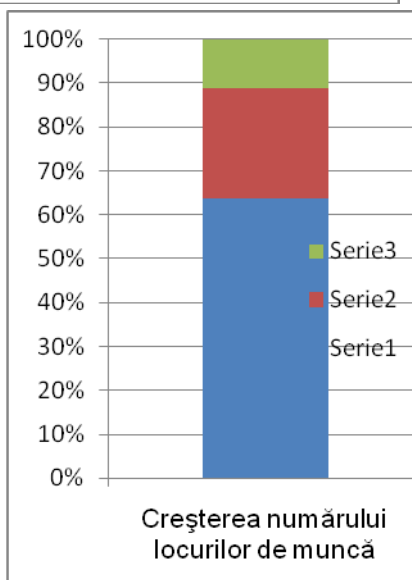
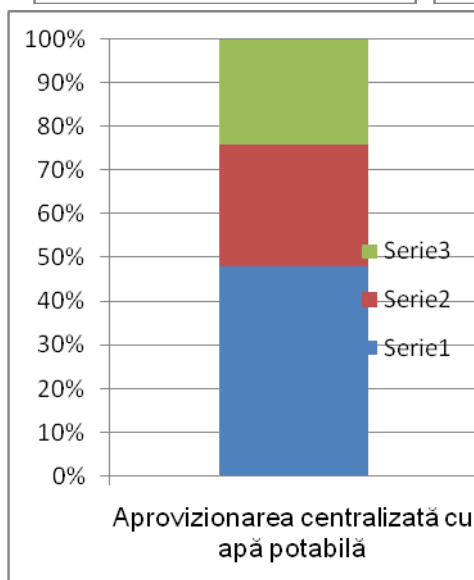
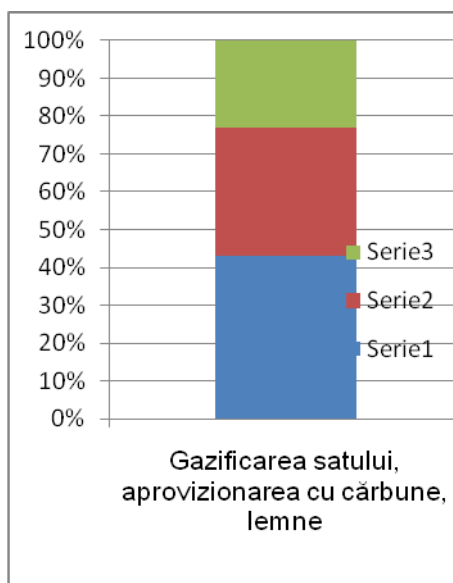
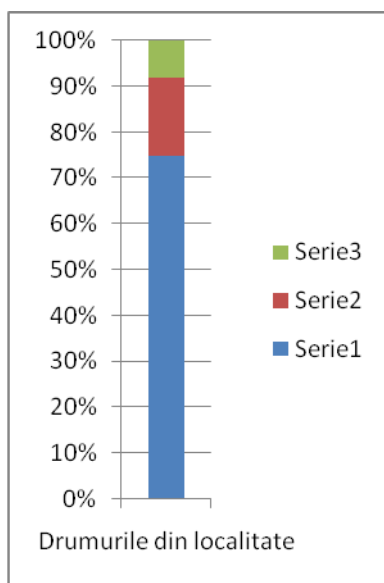

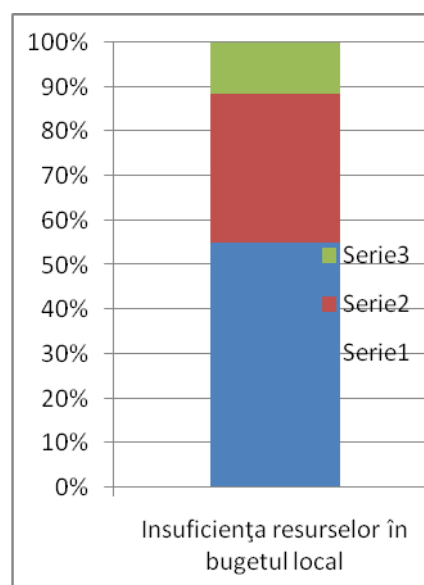
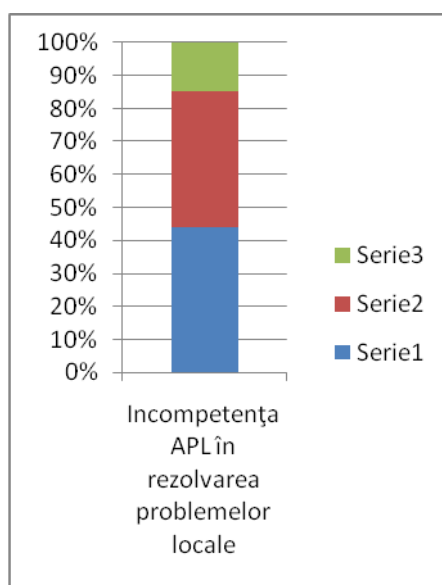
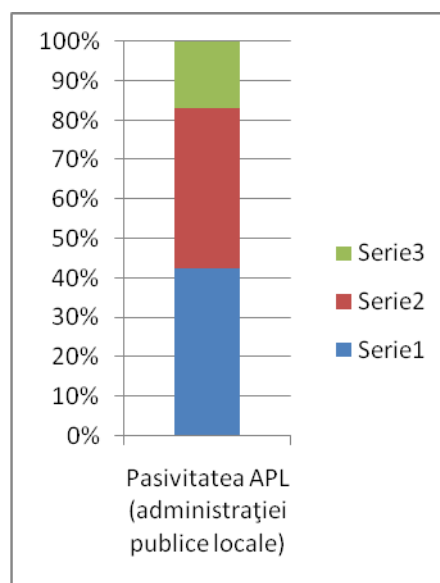
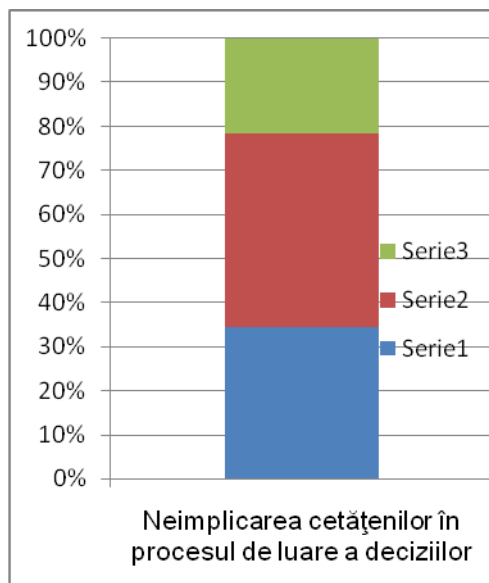
B. PROBLEME COMUNITARE

B1. În opinia Dvs., care sunt cauzele ce generează probleme în dezvoltarea comunității?

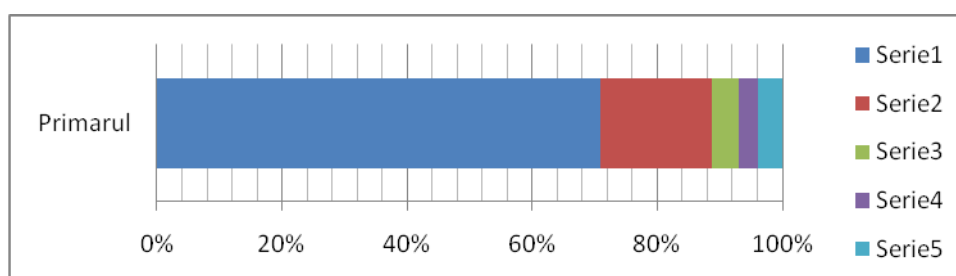
B2. Indicați în ce măsură Dvs. personal sunteți preocupat de depășirea următoarelor probleme comunitare? (Preocupat mult -1; Puțin preocupat – 2; Deloc preocupat -3).

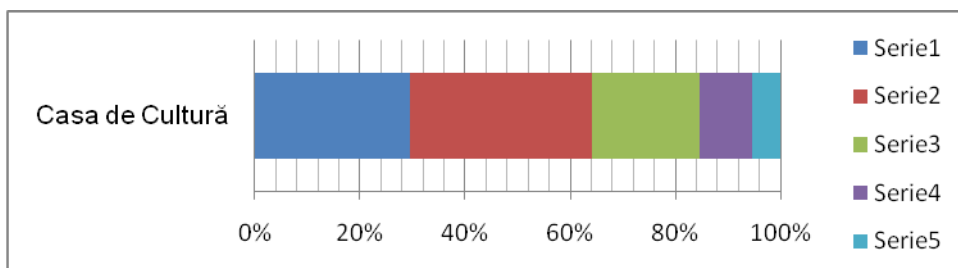
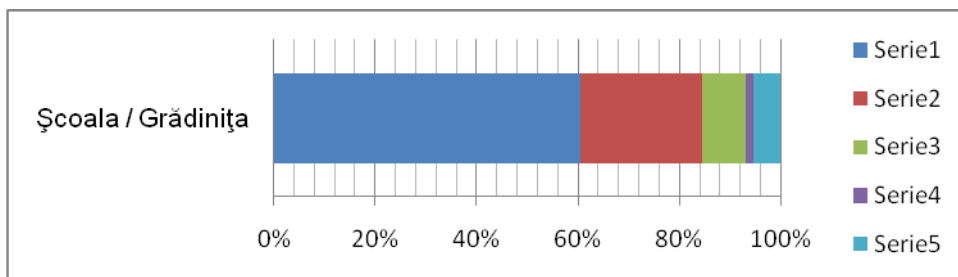
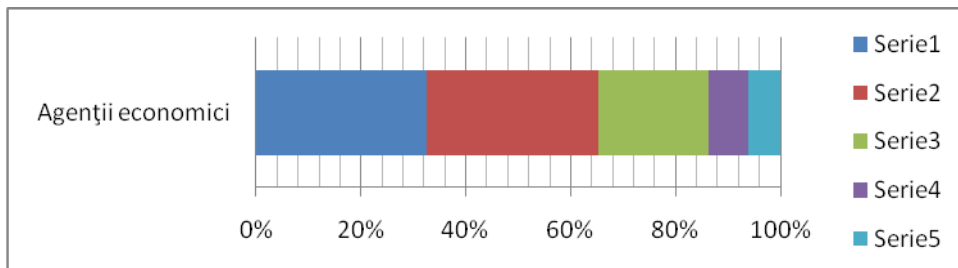
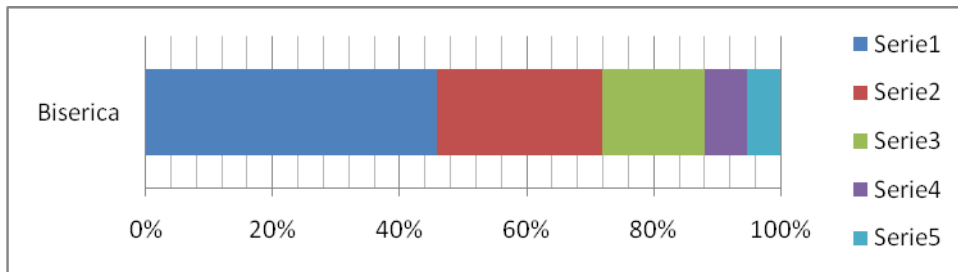
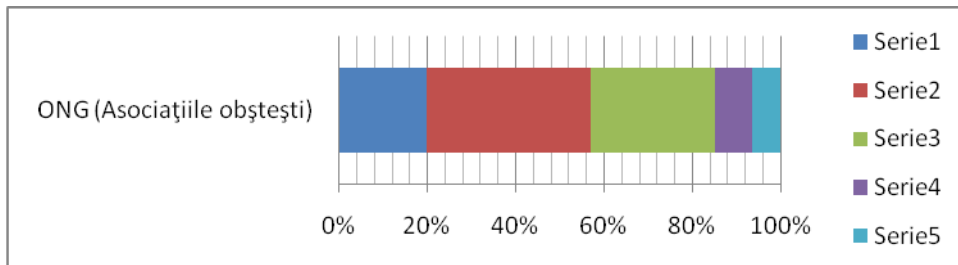
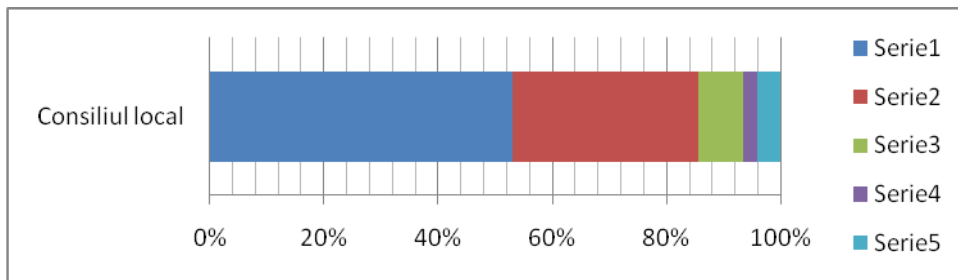

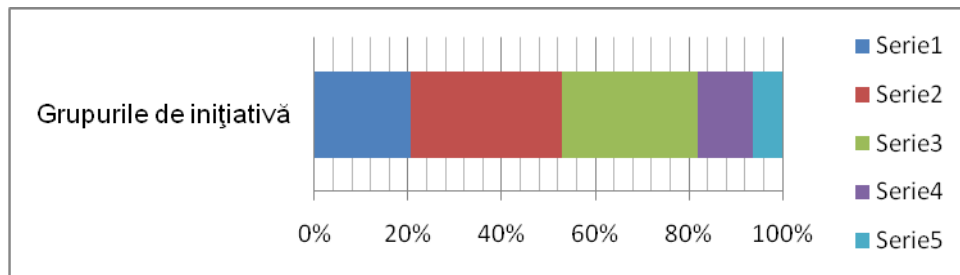

C. ACTORII PROCESULUI DE DEZVOLTARE COMUNITARĂ

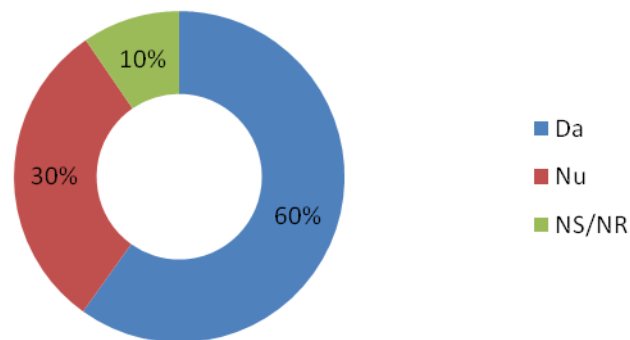
C I. Stabiliți cât de important este rolul următorilor actori locali / instituții locale în procesul de dezvoltare comunitară (a satului)? (*Foarte important – 1; Important – 2; Puțin important - 3; Deloc important - 4*).

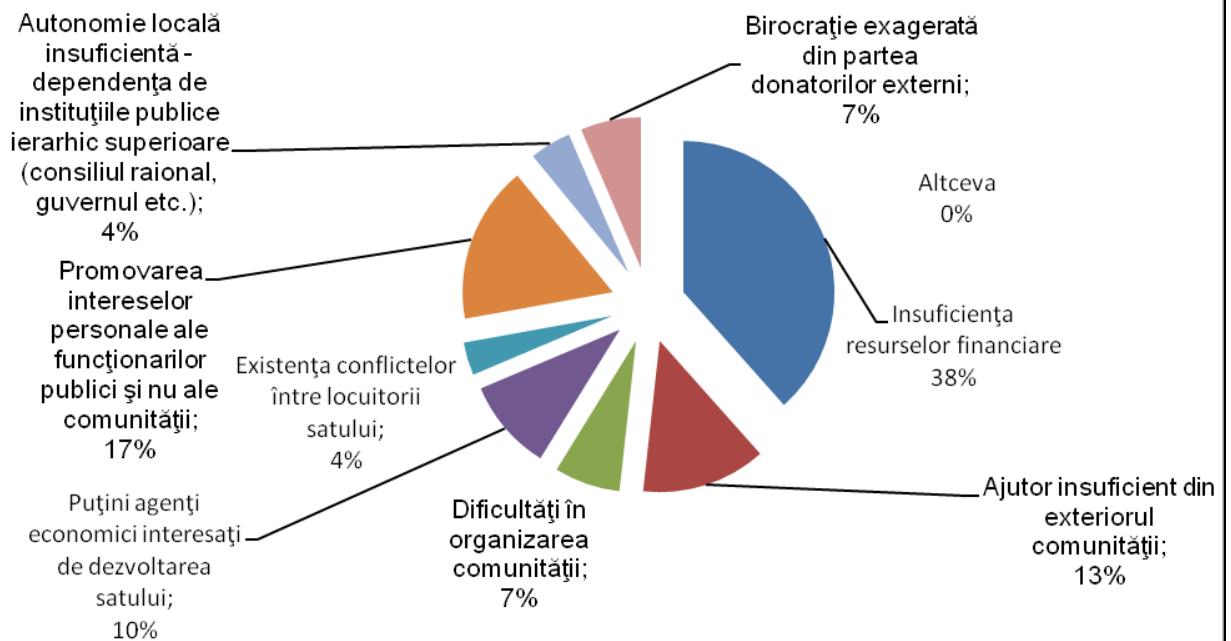

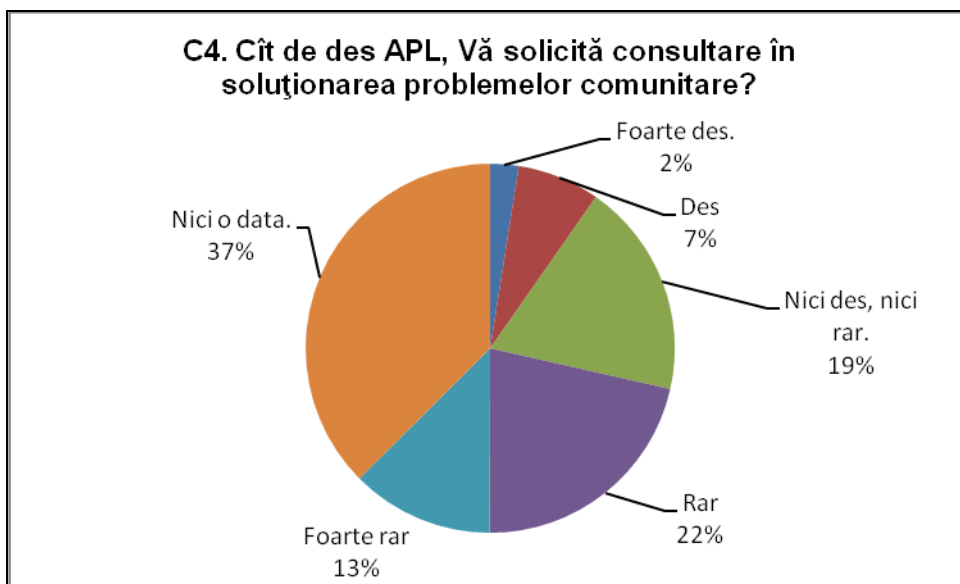

C2. După părerea Dvs., administrația publică locală / primăria este în stare să rezolve problemele comunității?

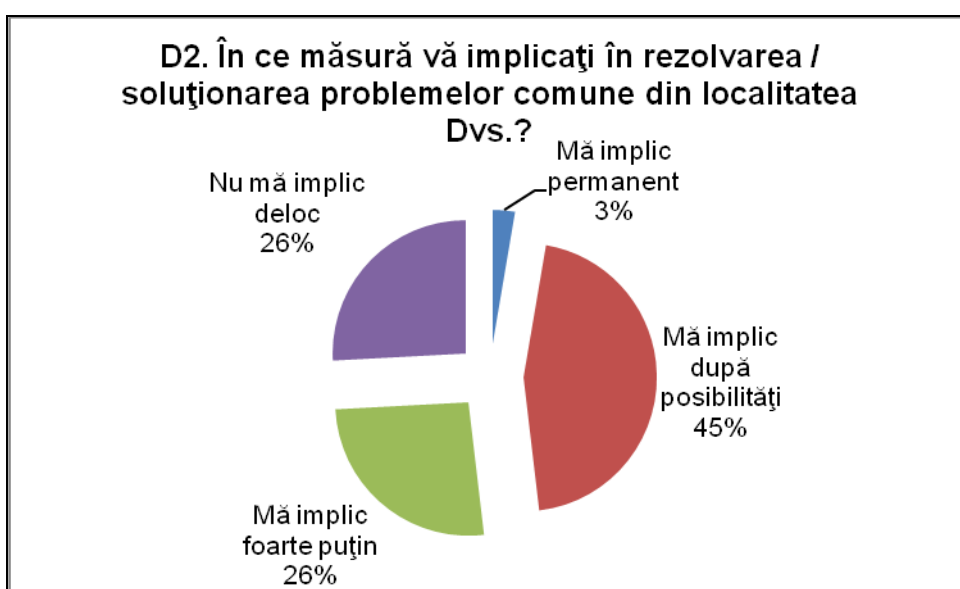
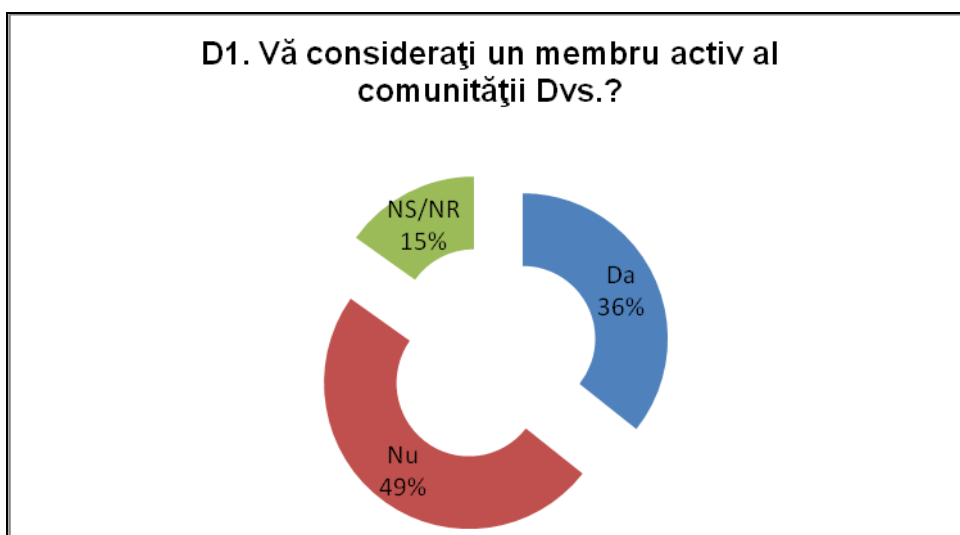

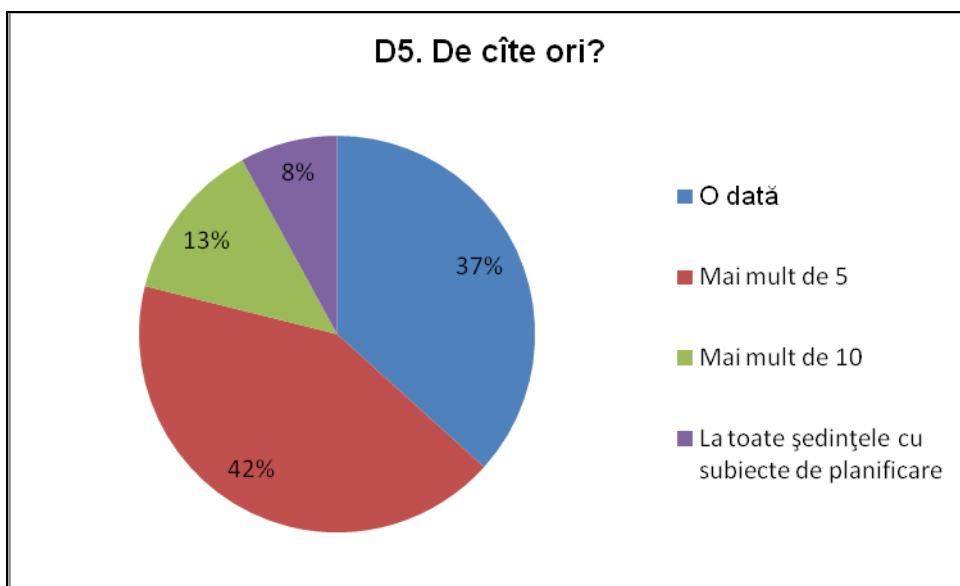
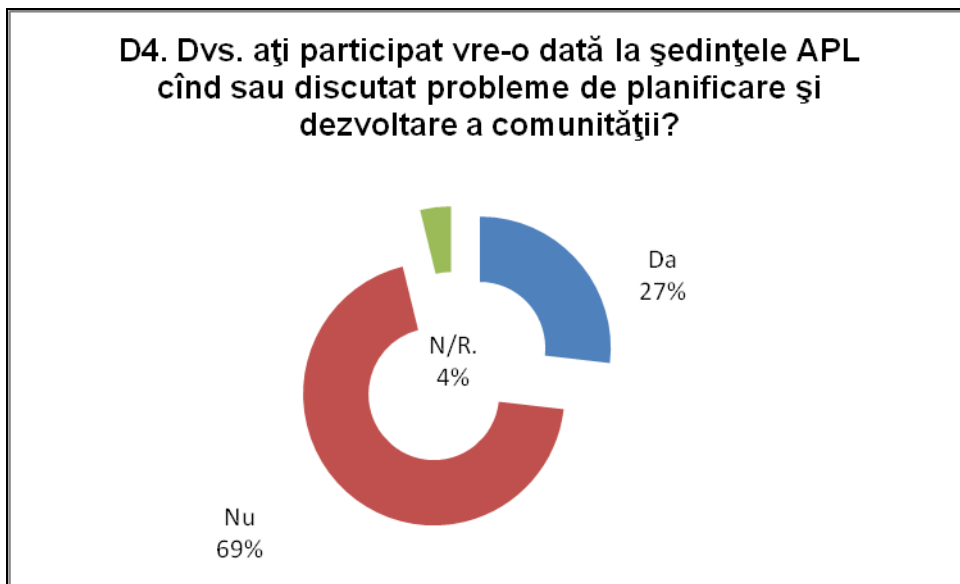
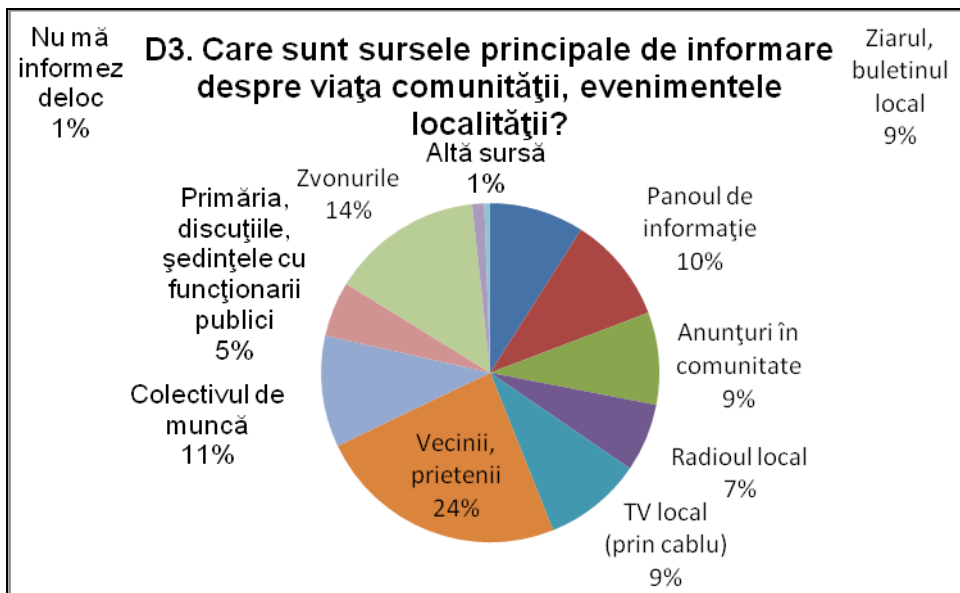
C3. Care, după părerea Dvs., este motivul principal al incapacității administrației publice locale / primăriei de a soluționa problemele comunității/satului?

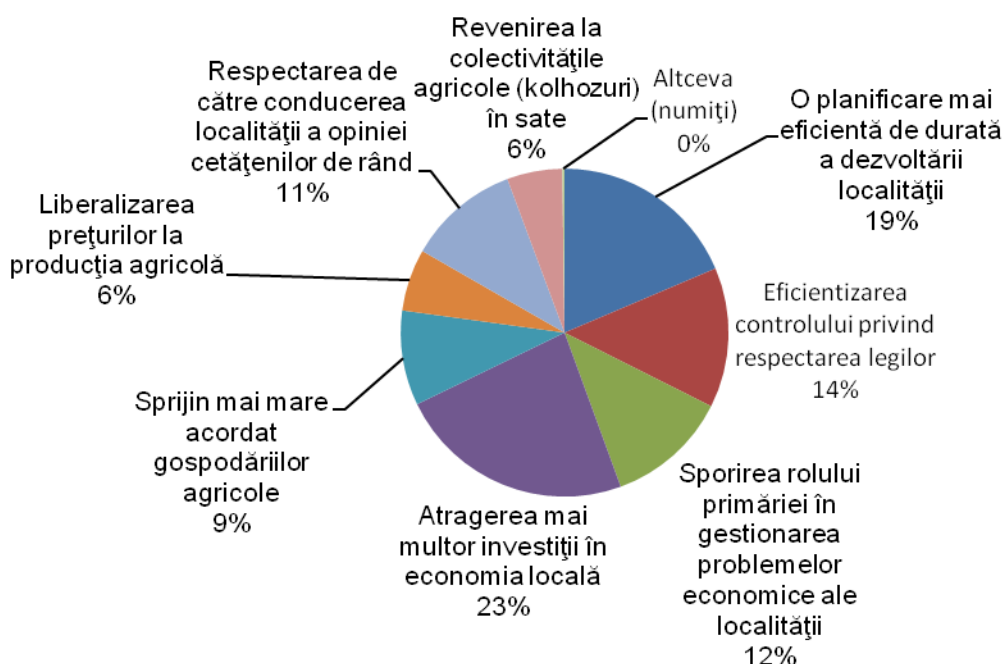

D. ACTIVITĂȚI SOCIALE, PARTICIPARE ȘI INFORMARE

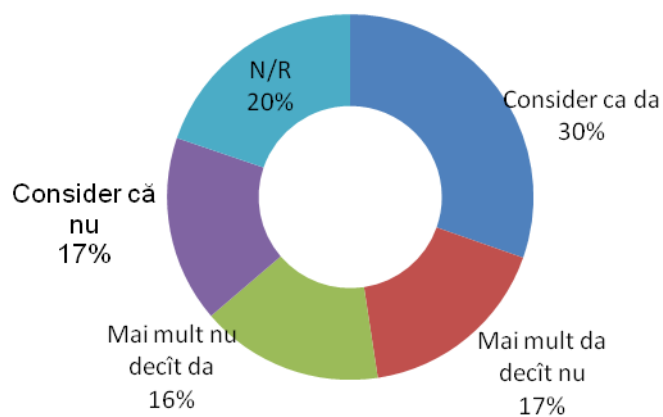

D6. Ce ar trebui de întreprins pentru a îmbunătăți situația social-economică din localitatea Dvs.?

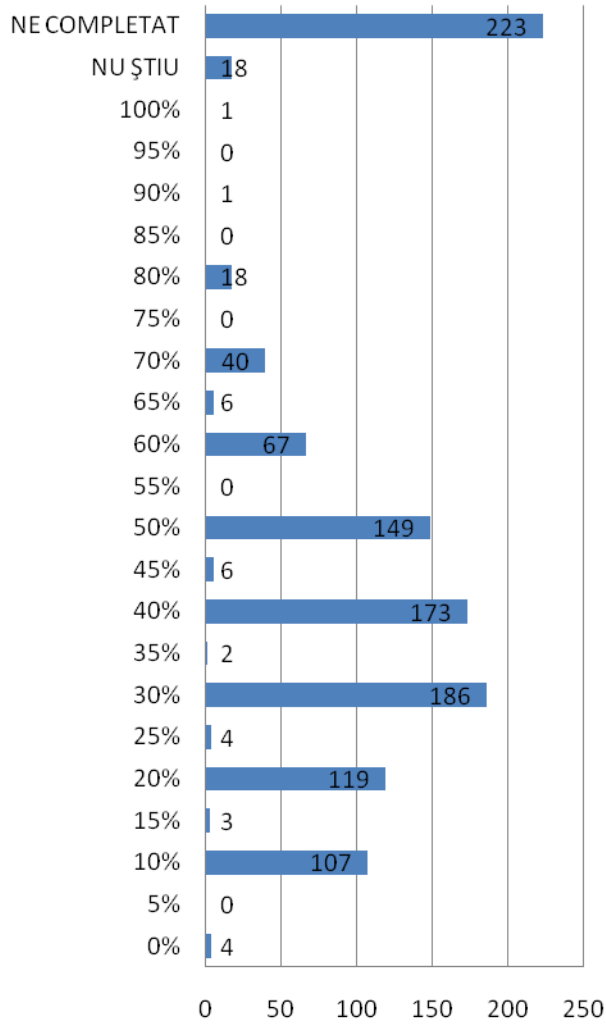

E. CAPACITATEA APL DE PLANIFICARE ȘI GESTIONARE A INVESTIȚIILOR ÎN LOCALITATE

E1. Considerați că localitatea Dvs. dispune de un plan de dezvoltare socio-economică?

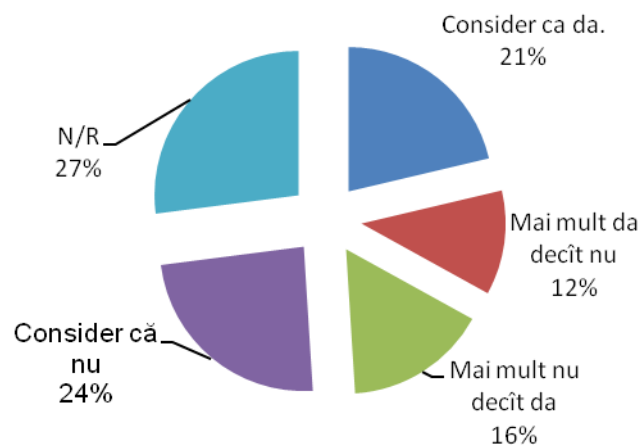

E2. Cum credeți în ce măsură se realizează acest plan de dezvoltare socio-economică?

0%	4
5%	0
10%	107
15%	3
20%	119
25%	4
30%	186
35%	2
40%	173
45%	6
50%	149
55%	0
60%	67
65%	6
70%	40
75%	0
80%	18
85%	0
90%	1
95%	0
100%	1
NU ȘTIU	18
NE COMPLETAT	223
Valoarea medie	37%

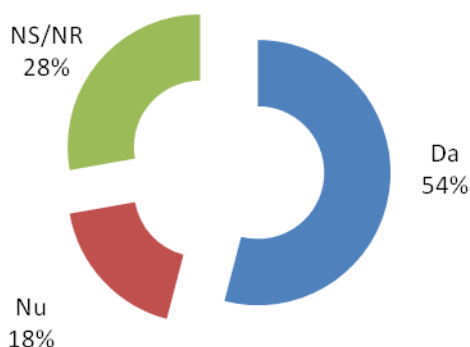
E3. În opinia Dvs. autoritățile locale dispun de un plan de asigurare cu resurse energetice?

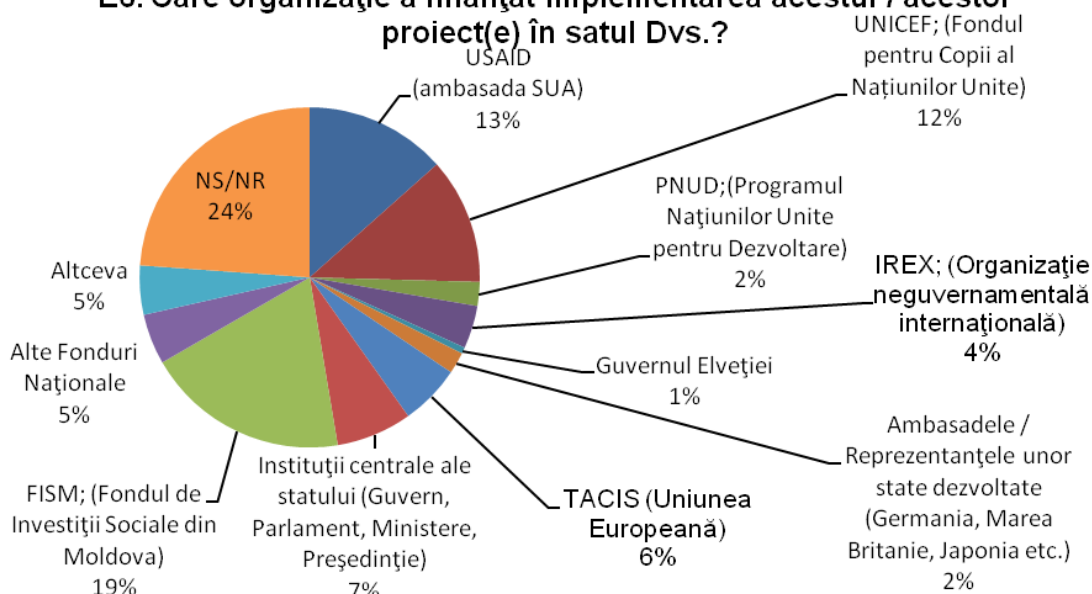
E4. Puteți să-l descrieți succint?

Din totalul de respondenți - 146 au dat răspuns negativ, ceea ce înseamnă ca nu pot să-l descrie. 38 de respondenți au legat acest plan de anumite schimbări în domeniul asigurării cu resurse electroenergetice, cum ar fi: stoparea măririi prețurilor la energia electrică, repararea rețelelor electrice în grădiniță, școală, casa de cultură, crearea unui nou spațiu de electricitate, tehnologii noi. 15 de persoane, au dat răspunsuri evazive, în mare parte ne atribuindu-se întrebării din chestionar. Doar 14 respondenți au încercat să realizeze o caracteristică multidimensională a problemei în cauză. Totuși, majoritatea covârșitoare nu au dorit să se exprime pe marginea acestui subiect.

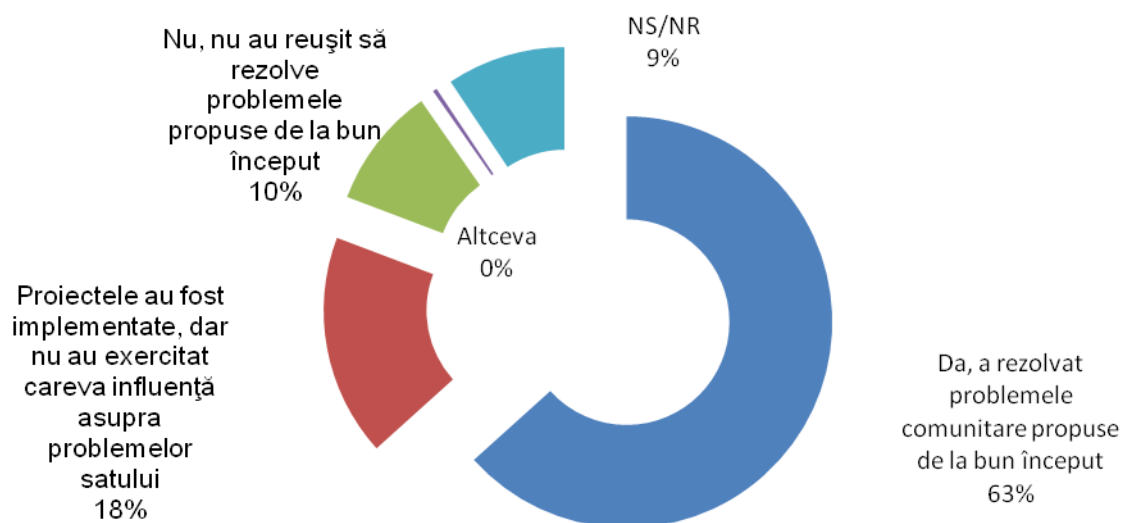
E5. În comunitatea Dvs. au fost implementate proiecte pentru a rezolva o problemă a comunității?

E6. Care organizație a finanțat implementarea acestui / acestor proiect(e) în satul Dvs.?

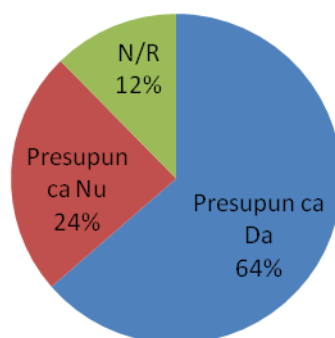

E7. În opinia Dvs., implementarea acestui(-or) proiect(e) a reușit soluționarea unor probleme comunitare stabilite de la bun început?

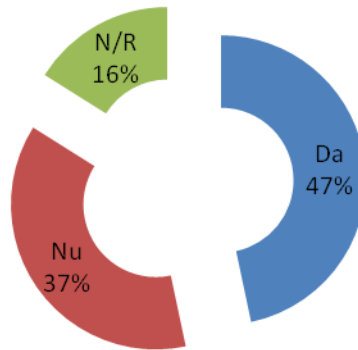

F. GRADUL DE PREGĂTIRE A APL ÎN ATRAGEREA ȘI GESTIONAREA INVESTIȚIILOR

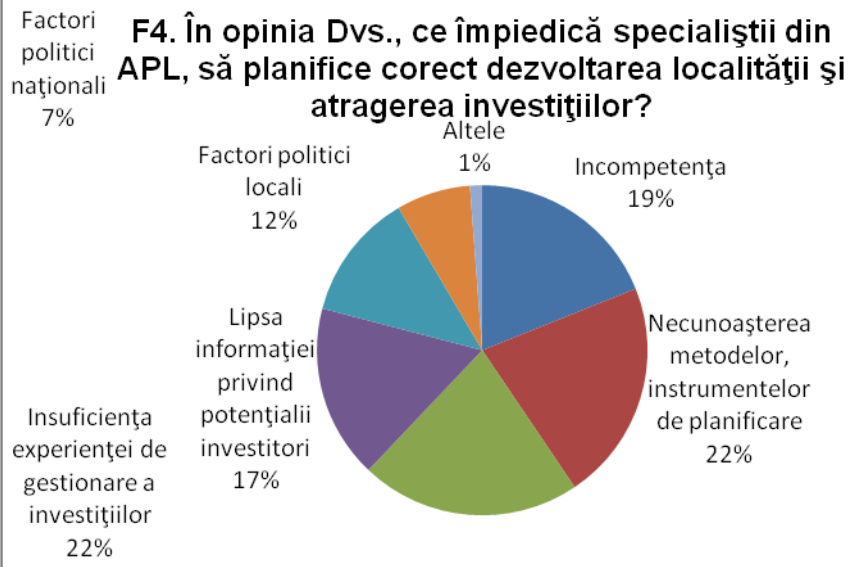
F1. În opinia Dvs., localitatea în care trăiți dispune de specialiști pregătiți în planificare și dezvoltare socio-economică?

F2. Putem spune în cazul dat „că la locul potrivit este omul potrivit”?

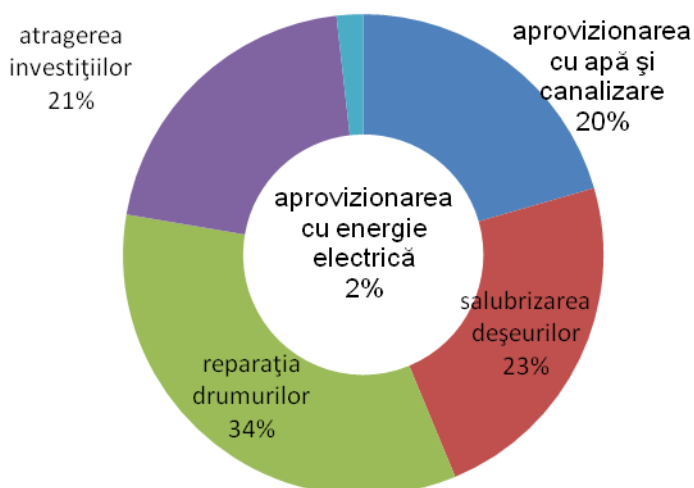
F4. În opinia Dvs., ce împiedică specialiștii din APL, să planifice corect dezvoltarea localității și atragerea investițiilor?

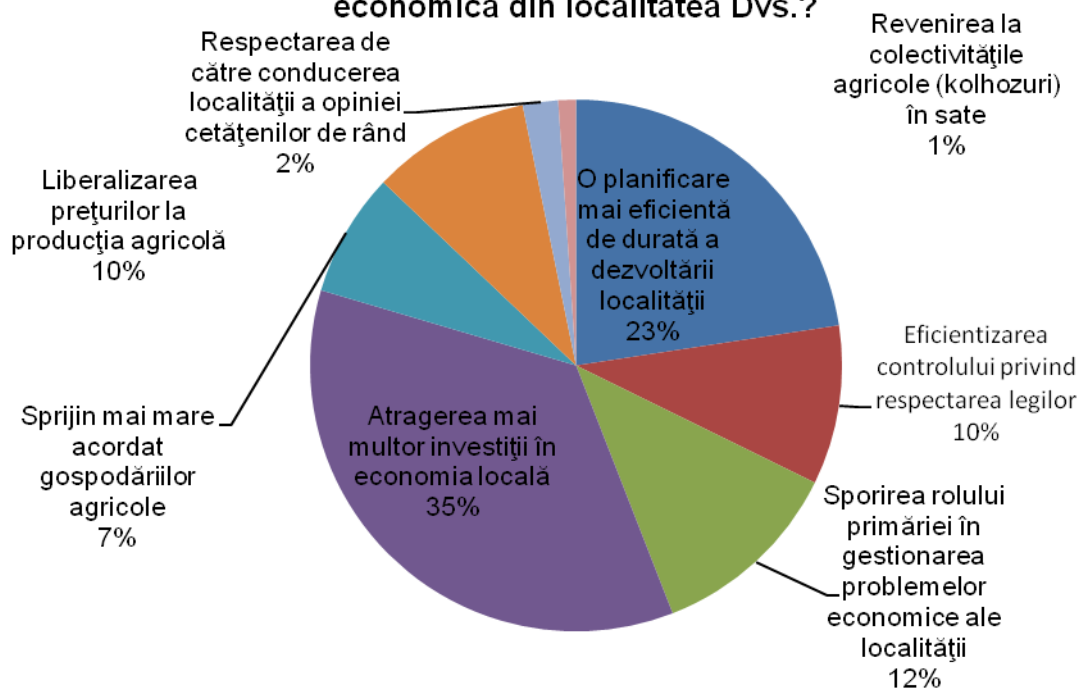
3. REZULTATELE INTERVIULUI SEMISTRUCTURAT

3.1 REPREZENTARE GRAFICĂ ȘI DESCRIPTIVĂ A REZULTATELOR INTERVIULUI STRUCTURAT

I. Care sunt cele mai importante probleme ale localităților Dvs., în domeniul serviciilor publice? (marcați până la 3 poziții)

Ce ar trebui de îndeplinit pentru a îmbunătăți situația socio-economică din localitatea Dvs.?

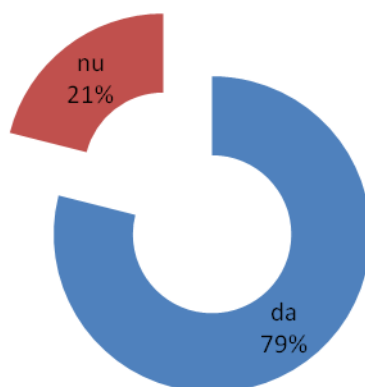

În opinia Dvs. căror din serviciile publice APL le acordă prioritate?

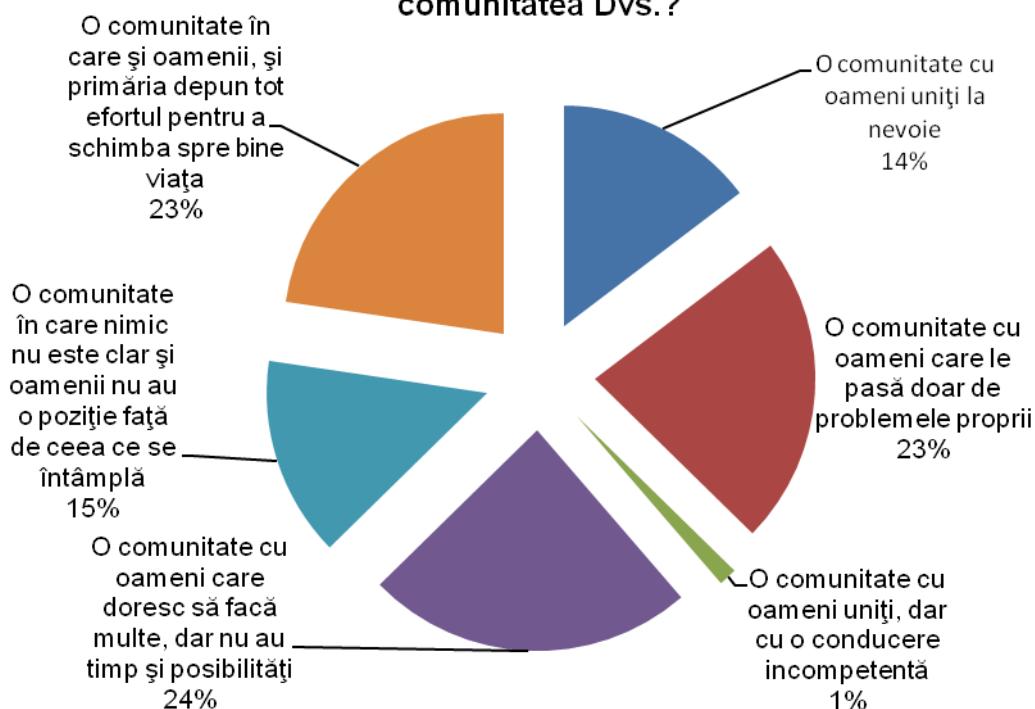
Analiza răspunsurilor oferite de funcționarii publici la întrebarea „**căror din serviciile publice APL le acordă prioritate?**” pot fi grupate în câteva blocuri. Printre cele mai numeroase răspunsuri sunt specificate serviciile de **aprovizionare cu apă potabilă și servicii de canalizare**, după care urmează **reparația drumurilor** și serviciilor de **salubritate**. Nu rămân fără atenție și alte servicii de tip social cum ar fi ajutoare materiale, asistență socială, intervenții de menținere a bunurilor publice ca edificiile școlilor și grădinițelor altele.

Printre răspunsuri se regăsesc și mențiuni privind atragerea investițiilor, fiind specificate ca participare în diferite proiecte de dezvoltare.

Cum credeți, aceste priorități sînt reflectate într-un plan de dezvoltare social-economică a localității?

Care din trăsăturile de mai jos caracterizează cel mai bine comunitatea Dvs.?

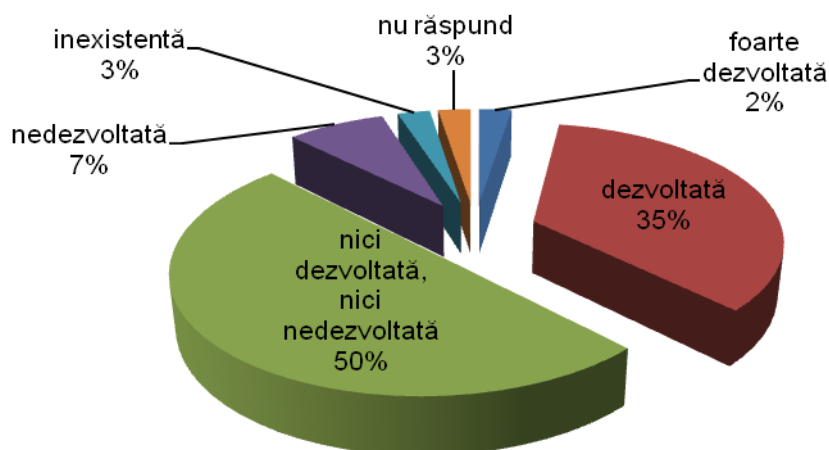

Caracterizați starea actuală de planificare, atragere și gestionare a investițiilor în localitatea Dvs.?

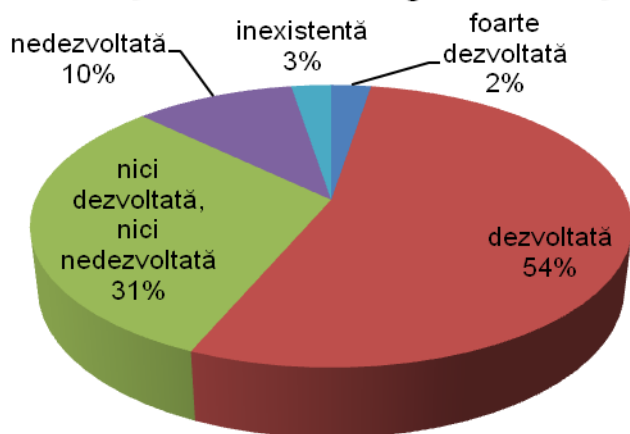
Starea actuală de planificare, atragere și gestionare a investițiilor în localitatea de proveniență a respondenților este notificată în mod diferit. Răspunsurile au fost oferite în măsura în care ne așteptam pornind de la calificative **slab, nulă, insuficientă** până la **bună, foarte bună** ultimele fiind urmate de anumite exemple de proiecte realizate sau fiind în proces de realizare.

Totodată dacă privim în ansamblul răspunsurilor nu sunt formulate clar în conformitate cu întrebarea, iar în mare parte aprecierea stării de planificare, atragere și gestionarea investițiilor poartă caracter evaziv.

Cum apreciați capacitățile autorităților publice locale de susținere a sectorului privat și a pieței forței de muncă?

Cum apreciați capacitatea instituțională a administrațiilor locale în atragerea investițiilor?

Dacă aveți nevoie de asistență pentru elaborarea sau actualizarea strategiilor locale de dezvoltare, concretizați Vă rog, de care anume?

Privind răspunsurile ce se referă la întrebarea „*Dacă aveți nevoie de asistență pentru elaborarea sau actualizarea strategiilor locale de dezvoltare, concretizați Vă rog, de care anume?*”, putem evidenția caracterul particular al respondenților deoarece majoritatea care au dat un răspuns afirmativ că au nevoie de asistență au specificat și de care anume sau în ce domeniu specific de dezvoltare. Generalizând, putem spune că pentru elaborarea și actualizarea strategiilor este solicitată asistența unor juriști, traducători, ONG-iști.

În proporție mai mică dar considerabilă în comparație cu alte răspunsuri oferite, sunt și de cele care neagă necesitatea privind asistarea la elaborarea și actualizarea strategiilor. Acestea sunt motivate prin faptul că „*străinii nu pot rezolva problemele comunității*”.

Dacă e să ne referim nemijlocit la conținutul asistenței privind procesul nominalizat, constatăm că este solicitat ajutor informațional pe domenii de interes strategic în localități precum și studii detaliate pe aceste domenii.

Cum credeți ce trebuie să întreprindă administrația localității Dvs. pentru a îmbunătăți calitatea muncii persoanelor ce se ocupă de planificarea și atragerea investițiilor?

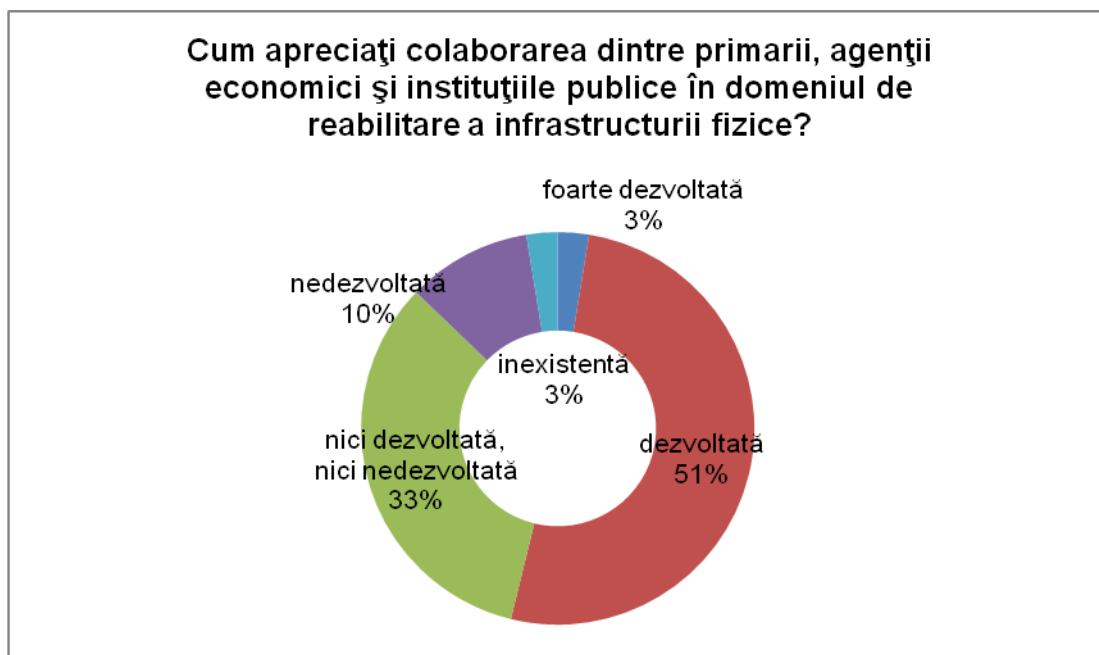
Pentru îmbunătățirea calității muncii persoanelor ce se ocupă de planificarea și atragerea investițiilor, în opinia respondenților, administrațiile locale ar trebui să realizeze cel puțin două măsuri care se evidențiază direct din răspunsuri: *să fie remunerați în mod corespunzător dar și asigurați cu condiții de muncă; să angajeze personal bine instruit sau să organizeze diferite instruirii pentru a ridica nivelul de calificare a acestor angajați*. În același context, eficiența activității acestor poate fi sporită și de o *conlucrare mai adecvată dintre specialiștii administrațiilor locale și actorii locali*: cetățenii comunității, agenții economici etc.

În opinia Dvs., ce împiedică specialiștii din APL, să planifice mai eficient dezvoltarea localității și atragerea investițiilor?

Pentru numărul cel mai mare al respondenților dezvoltarea mai eficientă a localității și atragerea investițiilor este împiedicată de *lipsa resurselor în bugetele locale dar și cele externe*, care sunt necesare în mare parte ca contribuție proprie la atragerea investițiilor. Totodată pot fi identificate și altele precum *lipsa informațiilor despre potențialele investiții dar și gradul slab de instruire în domeniu*.

În același context într-un număr mai mic, dar evidențiat în răspunsuri, un

impediment major este **indiferența specialiștilor** sau **pasivitatea administrațiilor** în domeniul planificării dictată de numărul mare de obligațiuni de serviciu.

Ce ar trebuie de întreprins în opinia Dvs. pentru îmbunătățirea serviciului de planificare și atragere a investițiilor?

Îmbunătățirea serviciului de planificare și atragere a investițiilor în opinia specialiștilor intervievați, poate fi atinsă pe mai multe căi, principalele fiind: **selectarea și cointeresarea specialiștilor, instruirile adecvate și permanente în domeniu, salarizare decentă**. În aceeași ordine de idei se înscrie și nevoia de o deschidere a administrațiilor locale către cetățeni, agenți economici, ONG-uri, mass-media, realizată prin **colaborare și cointeresarea acestora** în promovarea măsurilor de planificare și atragere a investițiilor.

Nu rămîne fără atenție și descentralizarea reală a administrațiilor locale prin **autogestionarea și dirijarea financiară a soluționării problemelor de atragere a investițiilor**.

Ce părere aveți despre atitudinea cetățenilor față de capacitatea de planificare, atragere și gestionare a investițiilor?

În opinia specialiștilor intervievați, cetățenii manifestă **pasivitate și indiferență** față de capacitatea de planificare, atragere și gestionare a investițiilor a administrațiilor locale. Mai mulți respondenți au subliniat și lipsa **inițiativei cetățenilor, care au nevoie de a soluționa doar problemele personale**. Totodată există opinie și despre **atitudine pozitivă în mare măsură cu toate că divergențe mai există de la om la om**. În aceeași ordine de se înscriu și altele ca exemplu: **cetățenii**

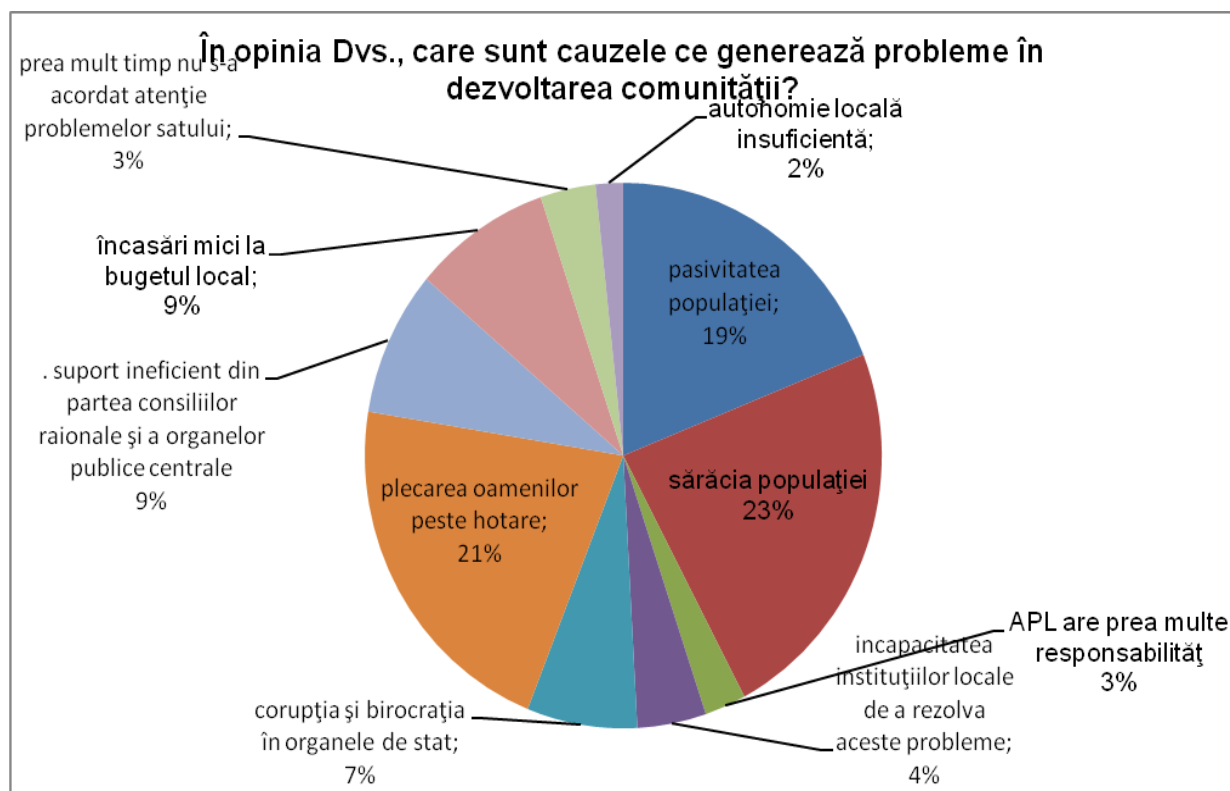
sunt mulțumiți de ceea ce se petrece în sat; cred ca ar avea o atitudine pozitivă; suficientă.

Ce masuri credeți ca trebuie de întreprins pentru a spori capacitatea și calitatea APL în atragerea investițiilor?

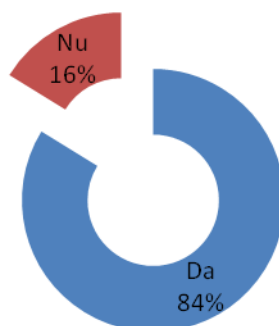
Pentru a spori capacitatea și calitatea administrațiilor locale în atragerea investițiilor, respondenții au dat răspunsuri care pot fi divizate în următoarele direcții: **să dispună de specialiști mai calificați în domeniu, să atragă tineri cu experiență în domeniul proiectelor interesați de domeniul dezvoltării, să colaboreze cu instituțiile financiare și donatoare, de demonstrat investitorilor potențiali cum sau întrebuințat investițiile trecute.**

Ce părere aveți despre un parteneriat public-privat în vederea planificării, atragerii și gestionării investițiilor?

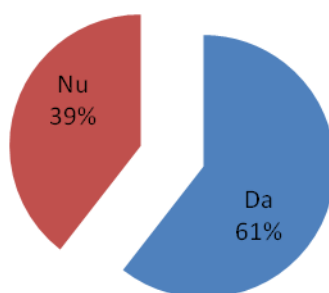
Parteneriatul public-privat în opinia specialiștilor inter viați este privit în cele mai multe cazuri **pozitiv, este binevenit** sau **cea mai bună formă** în planificarea și atragerea investițiilor. Există totuși și opinii diferite chiar dacă este **admisibil cu perfecționarea legislației în domeniul dat** sau **aș fi de acord pentru acest parteneriat dacă ar aduce folos comunității.**

În localitatea Dvs au fost implementate proiecte pentru a rezolva o anumită problemă a comunității?

În opinia Dvs, localitatea în care trăiți dispune de specialiști pregătiți în planificarea și dezvoltarea socio-economică?

Cum credeți ce trebuie să întreprindă administrația localității Dvs. pentru a îmbunătăți calitatea muncii acestor persoane?

De cele mai multe ori în opinia celor intervievați, îmbunătățirea calității muncii este legată de stimularea cu **salarii mai mari, condiții îmbunătățite la locul de muncă** și **suficiente surse în bugetul local**. Într-un număr mai restrâns dar destul de pronunțat sunt răspunsurile care reflectă opinii față de **organizarea studiilor pentru pregătirea personalului respectiv, modernizarea și perfecționarea activității**. În aceeași ordine de idei pot fi evidențiate și activitățile legate de concurs pentru **selectarea persoanelor bine pregătite** în domeniul dat.

Identificați Vă rog, de ce cunoștințe suplimentare aveți nevoie pentru a asigura desfășurarea unui parteneriat cu diferiți actori din comunitate în domeniul planificării și atragerii investițiilor?

Desfășurarea unui parteneriat cu diferiți actori din comunitate în domeniul planificării și atragerii investițiilor în opinia persoanelor intervievate necesită cunoștințe suplimentare de cele mai multe ori în așa domenii ca ***management și marketing, cursuri informative în domeniul planificării și monitorizării activităților din comunitate.*** Un beneficiu major în buna desfășurare a unui parteneriat în domeniul planificării și atragerii investițiilor în opinia respondenților este ***crearea centrelor consultative,*** dar și asistarea de către experți inclusiv străini ***pentru a ne da unele sugestii ca să avem un sat dezvoltat ca și țara lor.***

4. ANALIZA ACTIVITĂȚII DECIZIONALE A CONSILIILOR RAIONALE DIN REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD

În perioada 2010- 2012 de **consiliul raional Fălești** au fost adoptate cca 18 decizii care în marea sa parte se referă la: la executarea bugetului raionului Fălești; desemnarea candidaturilor membrilor Consiliului Electoral de Circumscripție Fălești pentru desfășurarea alegerilor locale precum și celor Parlamentare; Cu privire la asigurarea cu gaze naturale a localităților raionului.

În această perioadă au fost adoptate și decizii cu privire la organizarea și executarea Planului de dezvoltare socio-economică a raionului Fălești.

Pe parcursul anului 2010-2011 în **raionul Florești** au fost adoptate peste 160 de decizii și hotărâri, cele mai multe sunt cu privire la: aprobarea listei de priorități la repartizarea locuințelor din Cartierul rezidențial; rectificarea bugetului local; privind inventarierea și stabilirea chiriei pentru panourile publicitare; înființarea străzilor noi; alocarea de fonduri pentru activități sportive; privind aprobarea documentației pentru construire imobil de locuințe colective în diferite localități ai raionului; privind darea în folosință gratuită a unor terenuri; privind alocarea de fonduri pentru activități sportive din bugetul local.

Pe parcursul an. 2010- 2011 în **raionul Ocnița** au fost adoptate peste 100 de decizii din care cele mai multe cu privire la: Executarea și rectificarea bugetului orășenesc; Cu privire la stabilirea și modificarea tarifelor pentru prestarea serviciilor comunale / apă, canalizare, transportarea deșeurilor menajere; scoaterea la licitație a unui bun imobil; stabilirea plăților pentru emiterea certificatelor de urbanism și a autorizațiilor de construire/desființare pe teritoriul administrat de primăria or. Ocnița; stabilirea și prelungirea termenului unui contract de arendă; aprobarea Planului urbanistic general actualizat al orașului Ocnița; darea în concesiune a serviciului public de salubritate; tăierea unor arbori; scoaterea la licitație a unui bun public / pentru obținerea dreptului de arendă; organizarea traficului rutier; atribuirea unui teren pentru construcția Poligonului de depozitare a deșeurilor menajere; stabilirea plăților pentru emiterea certificatelor de urbanism și a autorizațiilor de construire/desființare pe teritoriul administrat.

În această perioadă consiliul orășenesc adoptă o decizie care ar genera activități de atragere a investițiilor, și anume decizia cu privire la participarea orașului Ocnița la fondarea Uniunii Orașelor din Moldova.

Au fost adoptate 3 decizii care generează în mod direct atragerea investițiilor prin participarea la proiectul FISM – II. Se observă că localitatea face pași în direcția dată și prin propunerea de proiect cu privire la Reinstalarea ferestrelor în liceul teoretic Gh. Biruitorul. Prin aprobarea Planului de dezvoltare a capacității administrației publice locale or. Ocnița pentru perioada 2011 – 2013, localitatea se dovedește de a fi una care ar putea atrage și gestiona investiții.

- 07 aprilie 2010 nr. 03/01 Cu privire la participarea primăriei or. Ocnița în proiectul FISM –II
- 23 noiembrie 2011 nr. 09/01 Privind aprobarea propunerii de proiect „Reinstalarea ferestrelor în liceul teoretic Gh. Biruitorul”
- 24 februarie 2011 nr. 02/06 Cu privire la aprobarea Planului de dezvoltare a capacității administrației publice locale or. Ocnița pentru perioada 2011 - 2013.

Pe parcursul an. 2010- 2011 de **consiliul raional Rîșcani** au fost adoptate peste 100 de decizii, dintre care cele mai multe cu privire la: aprobarea și modificarea Bugetului raional; aprobarea alocării mijloacelor financiare victimelor represiunilor politice; concursul raional „Cea mai

amenajată stație de autobuz școlar”; licitația privind înstrăinarea unor bunuri ale Consiliului Raional; aprobarea actului de inventariere a clădirilor, proprietate publică; examinarea cererilor; aprobarea alocării mijloacelor financiare privind acordarea compensației unice pentru conectarea la conducta de gaze natural; fondarea Instituției Medico-sanitare Publice “Centru de Sănătate Recea”;

Această localitate deja are experiență de participare în proiecte așa cum proiectului – pilot „Educație de calitate în mediul rural din Moldova”. O foarte mare importanță o are strategia raională de tineret. Existența unei astfel de strategii influențează benefic în dezvoltarea raionului prin atragerea tineretului în problemele localității precum și în rezolvarea acestora.

- Decizie nr. 03/07 din 29 aprilie 2010 Cu privire la itinerarul de transport al elevilor în cadrul proiectului – pilot „Educație de calitate în mediul rural din Moldova” implementat în raion
- DECIZIE Nr. 03/08 din 29 aprilie 2010 Cu privire la aprobarea Strategiei raionale de tineret și a Planului local de acțiuni pentru implementarea Strategiei raionale de tineret pentru perioada anilor 2010-2013
- DECIZIE Nr. 03/01 din 29 aprilie 2010 Cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare socio-economică a

raionului în perioada 2009-2014

- Despre demersul Organizației Obștești “Asociația Managerilor din Republica Moldova” privind crearea Zonei Economice Libere “Aeroportul Internațional Bălți”

Pe parcursul anului 2011 de **consiliul raional Sîngerei** au fost adoptate mai multe decizii, dintre care cele mai de seamă sînt cu privire la: lista loturilor pentru licitație cu strigare; Cu privire la stabilirea taxelor de amplasare; vânzarea-cumpărarea terenului aferent; Cu privire la încuviințarea înregistrării căsătoriei cu reducerea vârstei matrimoniale.

O deosebită importanță pentru această localitate o au adoptarea următoarelor decizii :

- 1/5 // Despre participarea la proiectul „Programul de susținere a comunităților pentru managementul durabil și integrat al pădurilor și sechestrarea carbonului prin împădurire.
- 1/2 // Cu privire la Planul strategic de dezvoltare social-economică a teritoriului primăriei pentru anii 2011-2014.

În perioada anilor 2009- 2011 de **Consiliul municipal Bălți** au fost luate doar 3 decizii ce țin de aplicare a diferitor proiecte prin care vor putea fi atrase investiții și anume:

- 08.10.2009 „Privind aprobarea studiului de fezabilitate și caietul de sarcini pentru proiectul de parteneriat public-privat al construcției stațiilor de transport public cu posibilitatea amplasării publicității exterioare pe teritoriul mun. Bălți.
- 5/4 din 24.06.2010 Cu privire la participarea primăriei municipiului Bălți în proiectul PNUD/PDLI „Bugetarea pe bază de performanță”
- 2/77 din 24.02.2011 Cu privire la aprobarea începerii procedurii dezvoltării proiectului ecologic în domeniul prestării serviciilor de colectare, transportare, depozitare și prelucrare a deșeurilor menajere solide pe teritoriul mun. Bălți”.

Pe parcursul acestei perioade au fost adoptate peste 500 de decizii majoritatea cărora se referă la: bugetului municipal; scutirea de la plată pentru întreținerea copiilor în instituții preșcolare din familii social-vulnerabile și familii în situații de risc; instituirea tutelei asupra persoanelor incapabile, asupra minorilor; vânzarea-cumpărarea, transmiterea-primirea apartamentelor

municipale în proprietate privată; transmiterea în proprietate a terenurilor de pe lângă casă; perfectarea relațiilor funciare prin intermediul încheierii contractelor de arendă a terenurilor, introducerea modificărilor în contractele de arendă în vigoare a sectoarelor de teren; prelungirea termenelor de arendă a terenurilor; încasarea în mod unilateral a plății pentru folosirea terenurilor; prelungirea contractelor de locațiune; examinarea diferitor cereri inclusive și celor prealabile; aprobarea tarifelor de călătorie în transportul de pasageri municipal; la aprobarea tarifelor pentru deservirea tehnică a ascensoarelor din fondul locativ al mun. Bălți; aprobarea Planului general de amplasare a publicității exterioare în municipiul Bălți și a Regulamentului publicității exterioare a municipiului Bălți; aprobarea tarifelor pentru serviciile publice prestate populației și agenților economici de către ÎM Regia „Apă-Canal Bălți”.

În perioada 2010-2012 au fost adoptate peste 70 de decizii, dintre care majoritatea sunt cu privire la: stabilirea taxelor locale pe teritoriul orașului **Drochia**; la aprobarea bugetului orașului Drochia; schimbarea destinației unei construcții; vânzarea terenurilor aferente; atribuirea în proprietate a unui sector de teren; atribuirea unor sectoare de teren pentru construcția caselor de locuit în teritoriul orașului Drochia; modificarea categoriei stației

de salvare pe apă din orașul Drochia; darea în administrare-folosință a sectoarelor de teren aferente construcțiilor; atribuirea unui sector de teren pentru amplasarea Monumentului „Crucea mântuirii”; aprobarea Programului de măsuri pentru înverzirea și salubritatea teritoriului orașului Drochia¹; aprobarea Măsurilor de pregătire a instituțiilor de învățământ școlar și preșcolar din orașul Drochia²; amenajarea unor sectoare de teren cu instalarea Răstignirilor „Crucea mântuirii” și construcția fântânilor de uz comun; inițierea procedurii de licitație pentru obținerea dreptului de încheiere a contractelor de locațiune (arendă) a unor sectoare de teren și numai o decizie ce ține de cooperare și o posibilă atragere de investiții și anume:

- Decizia Nr. 1 din Luni, 08 august 2011 Declarația privind cooperarea transnațională a colectivităților în Europa între primăria orașului Pineto, provincia Teramo, Italia și primăria orașului Drochia, raionul Drochia, Republica Moldova

În perioada de februarie 2009 și martie 2012 în consiliul orășenesc **Soroca** au fost adoptate 672 de decizii din care numai 13 sunt orientate spre atragerea investițiilor prin diferite proiecte, realizarea prin implementare a SNDR. Din nr total de decizii o pondere

deosebit de mare o au cele ce țin de: vânzarea-cumpărarea terenurilor aferente diferitor construcții; transmiterea în proprietate privată a sectoarelor de teren aferente caselor de locuit; transmiterea în proprietate privată a sectoarelor de teren repartizate pentru construcția caselor de locuit preponderent familiilor nou formate. Pe parcursul acestei perioade de asemenea au fost adoptate decizii cu privire la: aprobarea programului de măsuri ce țin de construcție, amenajare și înverzire a orașului; Cu privire la activitatea primăriei; alocarea surselor din fondul de rezervă pentru realizarea acțiunilor de pregătire către alegerile parlamentare din 2009; examinarea adresărilor președintelui UVRA or. Soroca I. Focșa privind alocarea surselor financiare; rectificarea și executarea bugetului Primăriei or. Soroca; la aprobarea listei unor bunuri imobile proprietate publică domeniul privat; anunțarea licitației cu strigare privind vânzarea-cumpărarea unui bun imobil proprietate publică domeniul privat al Consiliului orășenesc Soroca; programul de activitate al Consiliului orășenesc și Primăriei; schimbarea destinației diferitor construcțiilor; Cu privire la tarifele pentru serviciile de aprovizionarea cu apă potabilă și canalizare; modificarea componenței comisiei pentru situații excepționale; modificarea componenței consiliului pentru protecția drepturilor copilului;

încuviințarea reducerii vârstei matrimoniale a minorei; reorganizarea prin transformare a ÎM „Direcția de ape ducte și canalizare Soroca” în Societate Comercială „Regia Apă-Canal Soroca,, S.A; distribuirea cărbunelui stocat la instituțiile de învățământ subordonate primăriei persoanelor din familii socialmente vulnerabile.

În vederea colaborării cu alte instituții de stat au fost adoptate decizii ce țin de activitatea secției orășenești a comisariatului de poliție,

Au fost luate anumite măsuri cu privire la inițierea procedurii de proiectare și construcție a unei răstigniri și amenajarea scuarului în memoria celor ce și-au pierdut viața în urma exploziei din 27 octombrie 2007.

Au fost luate decizii de origine culturală precum inițierea procedurii de edificare a bustului monumental „Grigore Vieru” și amplasarea lui în parcul „Mihai Eminescu”; acceptarea instalării plăcii comemorative în memoria lui Iurie Timoșenco; conferirea titlului de Cetățean de Onoare a orașului Soroca mai multor persoane; comemorarea Marelui poet Grigore Vieru; amenajarea unui scuar și teren pentru joaca copiilor; alocarea surselor din fondul de rezervă pentru oferirea premiilor speciale la Festivalul-concurs Internațional de muzică și dans modern pentru copii și adolescenți „Steaua Nordului”; activitatea școlii sportive din oraș.

5. CONCLUZII

Implementarea parțială a planurilor de dezvoltare social-economică a localităților, chiar dacă ipotetic vorbind, în anumite situații a fost condiționată și de factori de ordin obiectiv, constituie un argument în favoarea concluziei cu privire la capacitatea insuficientă de planificare a guvernelor locale.

Chiar dacă în acest domeniu încă nu s-a acumulat o experiență bogată, majoritatea membrilor APL consideră *Parteneriatului public-privat*, binevenit sau chiar cea mai bună modalitate în planificarea și atragere a investițiilor.

Este de reținut deschiderea oamenilor de rînd spre colaborarea cu localitățile vecine. Chiar dacă **idea intercomunalității** nu prea are tradiții în Republica Moldova, cea mai mare parte a populației (73%) conștientizează necesitatea cooperării eforturilor primăriilor în vederea soluționării celor mai prioritare probleme cu care se confruntă localitățile din RD Nord.

În vederea realizării efective a cooperării intercomunale, autoritățile publice locale urmează să circumscrie necesitățile concrete într-un domeniu și în anumite localități cadrului legislativ existent, astfel încît pentru fiecare serviciu, în dependență de localitate, să fie identificată cea mai avantajoasă

formă organizatorico-juridică de cooperare.

Fără manipularea mentalității locuitorilor în ceea ce privește rolul ONG-urilor și angajarea civică potențialul capitalului social nu va spori, chiar dacă starea financiară a comunităților se va îmbunătăți.

Aceste date corelative cu 24% din respondenții care consideră că în localitatea în care trăiesc nu există specialiști pregătiți în planificarea și dezvoltarea socio-economică, 33% - că localitatea în care locuiesc nu este în proces de dezvoltare/schimbare solicită de la ADR Nord și alte instituții abilitate să inițieze măsuri sistemice de formare continuă a membrilor guvernelor locale.

Opinia membrilor APL și a populației de rînd ne conduce la concluzia că aproximativ 30-40 % din APL nu dispun de specialiști bine pregătiți pentru dezvoltarea durabilă a localității (sau aceștia nu sunt implicați în aceste procese). În același timp, atît membrii APL, cît și populația de rînd conștientizează adecvat prioritatea problemelor ce urmează a fi soluționate în comunitate și, de asemenea, modalitățile, instrumentele cu ajutorul cărora poate fi atins acest deziderat.

În această ordine de idei sunt relevante căile de eficientizare a

procedurii de elaborare, atragere și implementare a proiectelor propuse de membrii APL:

- angajarea specialiștilor cu o calificare mai înaltă în domeniu;
- angajarea tinerilor cu experiență în ceea ce privește implementarea proiectelor în cadrul comunităților;
- consolidarea colaborării cu instituțiile financiare și cu cele donatoare;
- demonstrarea investitorilor potențiali a modalităților de utilizare a investițiilor precedente.